

Cahier 2020-1

Achtergronden en recidive onder daders van high impact crimes veroordeeld in 2002-2016

D. Blokdijk
K.A. Beijersbergen

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Inhoud

Samenvatting — 4

1 Inleiding — 11

2 Methode — 13

- 2.1 Data — 13
- 2.2 Onderzoeksgroepen — 13
- 2.3 Referentiegroep — 16
- 2.4 Variabelen — 16
- 2.5 Analyses — 18

3 Resultaten — 21

- 3.1 Achtergrondkenmerken — 21
- 3.2 Recidive — 27
- 3.3 Feitelijke en gecorrigeerde recidiveontwikkeling in de tijd — 28
- 3.4 Feitelijke en verwachte recidive per rechtbank — 30

4 Conclusie en discussie — 35

- 4.1 Belangrijkste bevindingen — 35
 - 4.1.1 Aantal veroordeelden — 35
 - 4.1.2 Achtergrondkenmerken — 36
 - 4.1.3 Recidive — 37
 - 4.1.4 Recidiveontwikkeling over de tijd — 38
 - 4.1.5 Verwachte recidive per rechtbank — 39
- 4.2 Beperkingen — 39
- 4.3 Tot besluit — 40

Summary — 42

Literatuur — 48

Bijlagen

- 1 Samenstelling klankbordgroep — 51
- 2 Voorspellingsmodellen gecorrigeerde recidiveontwikkeling — 52
- 3 Voorspellingsmodellen verwachte recidive per rechtbank — 54
- 4 Feitelijke en verwachte recidive van HIC-daders, betrouwbaarheidsintervallen en effectgroottes, per rechtbank — 56

Samenvatting

Sinds ongeveer tien jaar wordt in Nederland de term 'high impact crimes' (HIC) gebruikt om delicten aan te duiden die een grote impact op het slachtoffer, diens directe omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij hebben. Onder de klassieke HIC-delicten worden (gewelddadige) vermogensdelicten geschaard, om precies te zijn woninginbraak, straatroof en overvallen. In de afgelopen jaren is door de overheid sterk ingezet op de bestrijding van deze HIC-problematiek middels verschillende beleidsprogramma's, de instelling van de Taskforce Overvallen en de prioritering van HIC in de veiligheidsagenda.

In dit rapport staan de achtergronden en recidive centraal van daders van woninginbraak, straatroof en overvallen die in de periode 2002 tot en met 2016 onherroepelijk zijn veroordeeld voor een dergelijk delict. De onderhavige studie maakt deel uit van een vijfjarig onderzoeksprogramma naar de recidive onder HIC-daders dat medio 2016 van start is gegaan. De huidige studie betreft een vervolg op twee eerdere recidivemetingen onder alle veroordeelde HIC-daders in Nederland in 2002-2013 en 2002-2015 en de haalbaarheidsstudie naar regionale recidivecijfers onder veroordeelde HIC-daders. De volgende onderzoeksvragen zijn beantwoord:

- 1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van de veroordeelde HIC-daders? Hoe verhouden de achtergrondkenmerken van deze groepen zich tot die van de totale groep van veroordeelde daders?
- 2 Wat is het recidivebeeld bij de veroordeelde HIC-daders: welk percentage van de HIC-daders kwam binnen twee jaar na de HIC-strafzaak opnieuw in aanraking met justitie (recidiveprevalentie)? Hoe verhoudt de recidive van deze groepen zich tot die van de totale groep van veroordeelde daders?
- 3 Wat is de ontwikkeling van de recidive bij de veroordeelde HIC-daders door de jaren heen, rekening houdend met verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de daders over de tijd?
- 4 Wat is de recidive onder veroordeelde HIC-daders uitgesplitst naar de rechtbank waar de zaak is afgedaan, waarbij rekening wordt gehouden met verschillen tussen de rechtbanken in de achtergrondkenmerken van de daders die er zijn berecht?

Methode

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de werkwijze van de recidivemonitor van het WODC en maakt gebruik van de gegevens uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). De OBJD is een gepseudonimiseerde versie van het Justitieel Documentatie Systeem (JDS), het wettelijke registratiesysteem van strafzaken. Het gebruik van de OBJD impliceert dat alleen de criminaliteit die onder de aandacht komt van het Openbaar Ministerie (OM) met het onderzoek in kaart wordt gebracht. Delicten en daders die niet worden opgespoord en niet aan het OM worden doorgegeven, blijven buiten beschouwing.

In de huidige studie staan drie onderzoeksgroepen centraal: woninginbrekers, straatrovers en overvallers. Het onderzoek richt zich op de jaarcohorten 2002 tot en met 2016. Per jaar is gekeken welke daders door het OM zijn vervolgd voor een woninginbraak, straatroof of overval en waarbij een dergelijk delict bewezen is verklaard. Meer specifiek gaat het om daders waarbij het HIC-delict in de strafzaak onherroepelijk is geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter, of is afgedaan door het OM (inclusief beleidssepots, maar exclusief vrijspraak, ontslag van rechtsvervolg, technische sepots en andere technische beslissingen). Om deze groep daders aan te duiden wordt in dit rapport verder gesproken van veroordeelde daders.

Om de achtergrondkenmerken en recidivepercentages van de veroordeelde HIC-daders in het recentste cohort (2016) enig reliëf te geven, worden deze gegevens afgezet tegen de cijfers van alle in 2016 veroordeelde daders in Nederland, de zogenoemde referentiegroep. Deze referentiegroep bestaat uit alle daders van een strafbaar feit waarbij de strafzaak onherroepelijk is geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter, of is afgedaan door het OM. Het is belangrijk om op te merken dat een directe vergelijking tussen de achtergrondkenmerken en recidive van de HIC-daders en deze referentiegroep niet mogelijk is. De cijfers van de referentiegroep zijn enkel bedoeld om de cijfers van HIC-daders in perspectief te plaatsen.

In overeenstemming met de werkwijze van de recidivemonitor van het WODC is recidive geoperationaliseerd als 'een nieuwe strafzaak'. Met een strafzaak worden zaken bedoeld die zijn geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter of zijn afgedaan door het OM (inclusief beleidssepots, maar exclusief vrijspraak, ontslag van rechtsvervolg, technische sepots en andere technische beslissingen) én zaken die nog niet (onherroepelijk) zijn afgedaan. Meer specifiek is gekeken naar de tweejarige recidiveprevalentie: het percentage personen van de onderzoeksgroep dat binnen twee jaar een nieuw delict heeft gepleegd dat leidde tot een nieuwe strafzaak. Er is naar drie vormen van recidive gekeken: algemene recidive, HIC-recidive en speciale recidive. Algemene recidive betreft een nieuwe strafzaak naar aanleiding van het plegen van enig misdrijf. HIC-recidive heeft betrekking op een nieuwe strafzaak naar aanleiding van het plegen van een woninginbraak, straatroof of overval. De speciale recidive heeft betrekking op een nieuwe strafzaak naar aanleiding van het plegen van hetzelfde delict als in de uitgangszaak (bijvoorbeeld bij woninginbrekers gaat het om een nieuwe woninginbraak). De recidive is berekend met behulp van survivalanalyse. Hierbij is er gecorrigeerd voor de tijd die men vast zat in detentie waardoor recidive niet mogelijk was (incapacitatie).

Om te zien hoe de tweejarige recidiveprevalentie onder de HIC-daders zich heeft ontwikkeld in de laatste tien jaar (2007 tot en met 2016) zijn naast de feitelijke recidivecijfers ook gecorrigeerde recidivecijfers berekend, waarbij rekening is gehouden met verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de daders over de tijd (zoals geslacht, leeftijd en strafrechtelijke carrière). De reden voor deze correctie is dat schommelingen in het recidiveniveau in de tijd het gevolg kunnen zijn van verschuivingen in de samenstelling van de onderzoeksgroepen over de jaren heen. Met de achtergronden van de daders kan immers ook het risicoprofiel van daders veranderen. Na correctie is het alsof de jaarcohorten dezelfde samenstelling kenden en dat heeft als voordeel dat de 'netto-ontwikkeling' van de recidive in deze populatie scherper in beeld komt. De feitelijke recidivecijfers zijn door middel van een voorspellingsmodel bijgesteld. Voor alle drie de HIC-dadergroepen is het

gelukt om een voorspellingsmodel op te stellen; voor overvallers is het echter enkel gelukt om een model te ontwikkelen voor de laatste vijf in plaats van tien jaar.

Nederland kent elf rechtbanken, die elk een eigen rechtsgebied bedienen en dus zaken behandelen die binnen hun eigen rechtsgebied vallen. Om te zien hoe het in de elf verschillende rechtsgebieden in Nederland is gesteld met de tweejarige recidiveprevalentie onder HIC-daders is voor elke rechtbank naast de feitelijke recidive ook de verwachte recidive berekend, waarbij rekening is gehouden met de achtergrondkenmerken van de daders in de betreffende rechtbank (zoals geslacht, leeftijd en strafrechtelijke carrière). Dit is van belang omdat verschillen in recidive tussen rechtbanken (net als verschillen over de tijd heen) het gevolg kunnen zijn van verschillen in de achtergrondkenmerken van de daders tussen de rechtbanken. Voor het berekenen van de verwachte recidive is gebruikgemaakt van een voorspellingsmodel. Per rechtbank zijn vervolgens de feitelijke en de verwachte recidive met elkaar vergeleken, waarbij is onderzocht of eventuele verschillen statistisch significant (p -waarde $<0,05\%$) en relevant (effectgrootte $>0,1$) zijn. Het eerste geeft aan of een verschil tussen de feitelijke en verwachte recidive per rechtbank significant is en of het dus onwaarschijnlijk is dat het verschil op toeval berust. Het tweede geeft aan hoe groot het effect is en of het dus om een relevant verschil gaat. Het zou daardoor kunnen voorkomen dat een verschil weliswaar significant is, maar dat het effect minimaal is.

Resultaten

Hieronder worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek beschreven. Voor de bediscussie van de resultaten wordt verwezen naar hoofdstuk 4 Conclusie en discussie van het rapport.

Aantal veroordeelden

- Voor alle drie de HIC-dadergroepen geldt dat het aantal veroordeelde daders in de periode 2002 tot en met 2016 aanzienlijk is afgenomen. Het aantal veroordeelde woninginbrekers fluctueerde over de tijd (tussen maximaal 2.759 in 2003 en minimaal 1.466 in 2016), maar is over de gehele periode bezien met 42% afgenomen. Opvallend is de forse daling vanaf 2014. Het aantal veroordeelde straatrovers laat met uitzondering van een piek in 2012 een stabiel dalende trend zien. Het aantal veroordeelde straatrovers is met 75% sterk afgenomen, van 2.100 in 2002 tot 514 in 2016. Het aantal veroordeelde overvallers fluctueerde over de tijd (tussen maximaal 896 in 2012 en minimaal 454 in 2016), maar is over de gehele periode bezien met 45% afgenomen. Met name vanaf 2012 is het aantal overvallers sterk gedaald.

Achtergrondkenmerken

- Straatrovers zijn relatief jong bij de uitgangszaak. Ten tijde van de strafzaak in 2016 is zo'n 40% van de veroordeelde straatrovers minderjarig, tegen 17% van de overvallers, 14% van de woninginbrekers en 6% van alle daders. Over de tijd heen is het aandeel minderjarige daders echter afgenomen bij straatrovers (van 51% in 2006-2007 tot 40% in 2014-2016), als ook bij woninginbrekers (van 26% in 2006-2007 tot 14% in 2014-2016). De daling in het percentage minderjarige straatrovers is toe te schrijven aan een halvering in het aandeel 12- tot 15-jarigen (van 28% in 2007 tot 14% in 2016).
- HIC-daders komen op jonge leeftijd voor het eerst in aanraking met justitie (het gaat hierbij om enig delict, niet specifiek om het eerste HIC-delict). Dit geldt in

het bijzonder voor straatrovers: 78% van de veroordeelde straatrovers in 2016 had de eerste strafzaak op minderjarige leeftijd. Maar ook bij de veroordeelde woninginbrekers en overvallers had respectievelijk 65% en 64% de eerste strafzaak terwijl ze nog minderjarig waren. Bij de totale groep veroordeelde daders ligt dit percentage op 29%. Ook had ongeveer de helft van de HIC-daders veroordeeld in 2016 (44% tot 53%) de eerste strafzaak al op 12- tot 15-jarige leeftijd, terwijl dit percentage op 17% ligt bij de totale groep daders. Over de tijd valt op dat het aandeel overvallers dat op 12- tot 15-jarige leeftijd de eerste strafzaak had is toegenomen van 30-35% in 2002-2006 tot 46% in 2015-2016.

- Uit de strafrechtelijke voorgeschiedenis blijkt dat de veroordeelde HIC-daders vaak al eerder met justitie in aanraking zijn gekomen. In 2016 heeft respectievelijk 83%, 80% en 74% van de veroordeelde woninginbrekers, overvallers en straatrovers één of meerdere eerdere strafzaken op hun naam staan. Van alle daders veroordeeld in 2016 heeft 60% eerdere strafzaken.
- Uit de strafrechtelijke voorgeschiedenis blijkt dat de veroordeelde HIC-daders zich niet beperken tot hetzelfde delict als in de HIC-strafzaak in 2016; alle drie de groepen plegen ook andere (HIC-)delicten. We zien dus betrekkelijk weinig specialisatie bij de HIC-daders. Woninginbrekers specialiseren nog het meeste: 35% heeft eerdere woninginbraakstrafzaken.
- Met name woninginbrekers hebben veel eerdere strafzaken op hun naam staan. In 2016 ligt het gemiddeld aantal eerdere strafzaken bij veroordeelde woninginbrekers op elf, terwijl dit aantal bij veroordeelde overvallers, straatrovers en alle daders op respectievelijk acht, zeven en vijf ligt. In de periode 2002 tot en met 2016 is het gemiddeld aantal eerdere strafzaken wel afgenomen bij woninginbrekers (van vijftien naar elf) en overvallers (van elf naar acht).
- Van de veroordeelde overvallers in 2016 heeft ruim een derde een woningoverval gepleegd en bijna twee derde een andere overval (zoals een overval op een winkel, tankstation of horecagelegenheid). Over de tijd heen heeft hierin wel een verschuiving plaatsgevonden. Hoewel het totale aantal overvallen is afgenomen in de onderzoeksperiode, is binnen de overvallen het aandeel woningovervallen toegenomen van 22% in 2002 tot 37% in 2016 en het aandeel andere overvallen dus juist afgenomen.
- Bij straatroof en woninginbraak zijn de strafzaken in 2016 meestal afgedaan met een korte vrijheidsstraf van maximaal zes maanden (respectievelijk 34% en 38%) of een werkstraf (respectievelijk 25% en 24%), terwijl bij overvallen de meerderheid van de strafzaken is afgedaan met een lange vrijheidsstraf van ten minste zes maanden (53%).
- De meeste HIC-strafzaken worden afgedaan in de Randstad. In de rechtbanken Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Midden-Nederland (waarin Utrecht ligt) wordt ongeveer de helft van de woninginbraak- en overvalstrafzaken en meer dan twee derde van de straatroofstrafzaken behandeld.

Recidive

- Van de veroordeelde HIC-daders in 2016 heeft 54% van de woninginbrekers, 53% van de straatrovers en 43% van de overvallers binnen twee jaar een nieuwe strafzaak voor enig delict. Bij alle veroordeelde daders is het tweejarige recidivepercentage 26%.
- Veroordeelde HIC-daders recidiveren veelal met een ander delict dan in de strafzaak in 2016. De HIC-recidive (7% tot 14%) en speciale recidive (3% tot 12%) liggen namelijk een stuk lager dan de algemene recidive (43% tot 54%). Overvallers blijken de sterkste generalisten, woninginbrekers specialiseren zich wel wat meer.

Recidiveontwikkeling over de tijd

- Gekeken naar de recidiveontwikkeling in de laatste tien jaar (2007 tot en met 2016) blijkt dat de tweejarige algemene recidive afgenomen of gelijk is gebleven bij de drie HIC-dadergroepen. Dit geldt zowel voor de feitelijke als de gecorrigeerde recidive, welke niet heel veel verschillen (maximaal 3 procentpunt verschil). De feitelijke recidive van woninginbrekers laat zien dat 57% van veroordeelde woninginbrekers in 2007 binnen twee jaar een nieuwe strafzaak heeft en dat dit percentage over de tijd heen bijna gelijk is gebleven tot 54% in cohort 2016. De gecorrigeerde recidive van woninginbrekers laat een kleine daling zien, namelijk van 59% in 2007 naar 55% in 2016. De feitelijke recidive van straatrovers laat een lichte daling zien van 53% in 2007 tot 50% in 2014, maar in de jaren daarna stijgt de recidive weer naar 53% in 2016. De gecorrigeerde recidive van straatrovers laat een vergelijkbare trend zien: een daling van 56% in 2007 tot 50% in 2014, daarna een stijging tot 54% in 2015, maar in 2016 is er toch weer sprake van een daling tot 52%. De feitelijke recidive van overvallers daalt van 50% in 2007 tot 38% in 2014, maar in 2016 is de feitelijke recidive weer opgelopen tot 43%. De gecorrigeerde recidive van overvallers (enkel beschikbaar voor de periode 2012 tot en met 2016) laat een vergelijkbare trend zien: een toename van 38-39% in 2012-2014 tot 43% in 2016.
- De trendbreuk in de recidiveontwikkeling die in de vorige recidivemeting onder HIC-daders werd waargenomen lijkt zich in deze recidivemeting enkel bij de overvallers door te zetten. De stijgende recidivetrend bij woninginbraak en straatroof wordt in 2016 niet doorgezet. Dat is bij de overvallers wel het geval. Dit is extra opvallend omdat juist bij de overvallers in eerdere jaren de grootste daling te zien was met een relatieve afname van de gecorrigeerde recidive van 28% in de periode 2004 tot en met 2013. Van 2014 tot en met 2016 is er echter sprake van een relatieve toename van de gecorrigeerde recidive van 12% bij overvallers.

Verwachte recidive per rechtbank

- Uit de resultaten betreffende de feitelijke en verwachte recidive per rechtbank blijkt dat er bij diverse rechtbanken (ofwel rechtsgebieden) significante verschillen bestaan tussen de feitelijke en verwachte recidive van woninginbrekers, straatrovers en overvallers. Als echter gekeken wordt naar de effectgrootte, welke aangeeft hoe sterk het effect is ongeacht de grootte van de onderzoeksgroep, dan blijkt slechts in twee van deze gevallen sprake van een relevant verschil. Allereerst ligt bij rechtbank Overijssel de recidive onder straatrovers lager dan verwacht mag worden op basis van de in het onderzoek meegenomen achtergrondkenmerken. De feitelijke recidive is 11,2 procentpunt lager dan de verwachte recidive van 52%. De effectgrootte is te kwalificeren als klein (0,156). Ten tweede ligt bij rechtbank Zeeland-West-Brabant de recidive onder overvallers lager dan verwacht. De feitelijke recidive is 6,9 procentpunt lager dan de verwachte recidive van 40%. De effectgrootte is wederom te kwalificeren als klein (0,110).

Beperkingen

De huidige studie kent enkele beperkingen. Een eerste beperking is dat het onderhavige onderzoek gebruikmaakt van gegevens uit het justitieel documentatiesysteem. Daarmee wordt alleen criminaliteit die onder de aandacht komt van het OM en leidt tot een strafzaak in het huidige onderzoek meegenomen, terwijl bij de HIC-delicten sprake is van betrekkelijk lage ophelderingspercentages, zeker

bij woninginbraak. Een tweede beperking is dat de berekende tweejarige recidivepercentages bij overvallers mogelijk een onderschatting betreffen. Door lange detentieperiodes kon 15% van de overvallers niet de volle twee jaar geobserveerd worden en 6% zelfs minder dan één jaar. Hoewel survivalanalyse de beoogde methode is om een betrouwbare schatting van de recidivekans te krijgen bij verschillen in observatieperioden, zorgt het grote aandeel overvallers met een kortere observatieperiode mogelijk wel voor een onderschatting van de recidive. Een derde beperking is dat zowel bij de berekening van de gecorrigeerde recidiveontwikkeling als bij de verwachte recidive per rechtbank rekening is gehouden met een beperkt aantal achtergrondkenmerken van de HIC-daders, zoals geslacht, geboorteland, leeftijd en strafrechtelijke carrière, terwijl ook andere achtergrondkenmerken, zoals verslavingsproblematiek of psychosociale problematiek, van invloed kunnen zijn op de recidive. Een vierde beperking is dat de huidige studie een beschrijvende studie is, waardoor een sluitende verklaring voor de recidiveontwikkeling over de tijd onder HIC-daders ontbreekt evenals een verklaring waarom het recidiveniveau onder HIC-daders bij bepaalde rechtbanken lager of hoger is dan verwacht. Er kunnen diverse factoren van invloed zijn op het recidiveniveau, zoals niet-geïnccludeerde daderkenmerken, criminaliteitsbestrijdings-beleid en registratie-effecten. Welke factoren ten grondslag liggen aan de gevonden resultaten vereist verder onderzoek. De huidige bevindingen hebben enkel een signalerende functie.

Tot besluit

Op basis van de huidige studie kunnen drie conclusies getrokken worden. Allereerst blijkt uit de resultaten dat HIC-daders een actieve dadergroep vormen en vaak al op een jonge leeftijd beginnen met crimineel gedrag. Twee derde tot driekwart van de HIC-daders veroordeeld in de recentste jaren (2013 tot en met 2016) was minderjarig ten tijde van hun eerste strafzaak en ongeveer de helft was slechts tussen de 12 en 15 jaar. Dit is zorgwekkend, omdat eerder onderzoek laat zien dat crimineel gedrag op jonge leeftijd een belangrijke voorspeller is voor een langdurige en ernstige criminele carrière. Bovendien laat eerder onderzoek zien dat daders die een HIC-delict plegen als hun debuut delict en daarbij minderjarig zijn de grootste kans hebben om uit te groeien tot een veelpleger. Het voorkomen van crimineel gedrag, en HIC-delicten in het bijzonder, op jonge leeftijd is dus cruciaal. Het lijkt dan ook belangrijk om vroegtijdig in te grijpen, bij voorkeur voordat het eerste HIC-delict is gepleegd. Eerder onderzoek laat zien dat met name een opeenstapeling van risicofactoren in de kindertijd (zoals agressief gedrag, middelengebruik, spijbelgedrag, gezinsproblemen) sterk voorspellend is voor de kans op ernstig crimineel gedrag later. Vroegsignalering en het aanpakken van deze risicofactoren zouden kunnen helpen bij het voorkomen van een criminele en HIC-carrière.

Ten tweede laten de resultaten zien dat de trendbreuk in de recidiveontwikkeling van HIC-daders die in de vorige recidivemeting werd waargenomen enkel doorzet bij overvallers. Van 2004 tot 2014 is de recidive onder alle drie de HIC-dadergroepen (licht) gedaald, maar in cohort 2014 en 2015 is daar voor alle drie de HIC-dadergroepen een einde aan gekomen. De huidige studie laat zien dat de stijgende recidivetrend in 2016 bij woninginbraak en straatroof niet wordt doorgezet, maar bij overvallers wel. Ook al is de oorzaak hiervan ongewis en is het onduidelijk hoe deze recidivetrend zich in de toekomst gaat ontwikkelen, het lijkt belangrijk om de aandacht voor HIC-daders, en overvallers in het bijzonder, niet af te zwakken en actief te blijven werken aan recidivevermindering bij deze daders.

Tot slot is het opvallend dat het aantal veroordeelde HIC-daders sinds 2002 enorm is afgenomen (een daling van 42% bij woninginbrekers, 45% bij overvallers en 75% bij straatrovers), terwijl de recidive bij deze groep het afgelopen decennium lang niet zo sterk is gedaald. De laatste jaren (2014 tot en met 2016) is zelfs sprake van een stabilisatie of stijging van de recidive, terwijl het aantal veroordeelde HIC-daders ook in deze jaren aanzienlijk is afgenomen. Het lijkt er dus op dat het aantal daders dat HIC-delicten pleegt aanzienlijk is teruggedrongen, maar dat er een hardnekkige groep overblijft die volhardt in het plegen van delicten. Vervolgonderzoek naar de achtergronden en problemen bij deze hardnekkige groep zou meer inzicht kunnen geven in de oorzaken van het persistente criminele gedrag en mogelijk aanknopingspunten kunnen bieden voor een effectieve aanpak.

1 Inleiding

Sinds ongeveer tien jaar wordt in Nederland de term 'high impact crimes' (HIC) gebruikt om delicten aan te duiden die een grote impact op het slachtoffer, diens directe omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij hebben. Onder de klassieke HIC-delicten worden (gewelddadige) vermogensdelicten geschaard, om precies te zijn woninginbraak, straatroof en overvallen (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014a, 2016). In de afgelopen jaren is door de overheid sterk ingezet op de bestrijding van deze HIC-problematiek middels verschillende beleidsprogramma's (Ministerie van Justitie en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2002; Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014b), de instelling van de Taskforce Overvallen (Taskforce Overvallen, 2010; 2011; 2017) en de prioritering van HIC in de veiligheidsagenda (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014a; 2019).

De Directie Beschermen, Aanpakken en Voorkomen (DBAenV) van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het WODC gevraagd de recidive onder daders van woninginbraken, straatroven en overvallen (verder HIC-daders genoemd) te monitoren. De onderhavige studie maakt deel uit van een vijfjarig onderzoeksprogramma naar de recidive onder HIC-daders dat medio 2016 van start is gegaan. De huidige studie betreft de derde recidivemeting onder alle veroordeelde HIC-daders in Nederland. In dit rapport zal allereerst worden ingegaan op de achtergronden, recidive en recidiveontwikkeling onder HIC-daders die tussen 2002 en 2016 onherroepelijk zijn veroordeeld¹ voor een dergelijk delict. Daarnaast wordt, gezien de regionale verschillen in zowel het voorkomen van HIC-delicten (Blokdijs, Beijersbergen & Weijters, 2019) als de aanpak van HIC-daders (Rovers & Hoogeveen, 2016; Van Gaalen, 2017), in dit rapport de recidive uitgesplitst naar de rechtbank waar de zaak is afgedaan². De huidige studie is een vervolg op twee eerdere recidivemetingen, welke betrekking hadden op HIC-daders veroordeeld in 2002 tot en met 2013 (Beijersbergen, Blokdijs & Weijters, 2018)³ en HIC-daders veroordeeld in 2002 tot en met 2015 (Blokdijs e.a., 2019). Daarnaast is er haalbaarheidsstudie naar regionale recidivecijfers onder HIC-daders (Beijersbergen, Blokdijs, Tollenaar & Weijters, 2019) uitgevoerd.⁴

1 In dit rapport verstaan wij onder veroordeelde daders niet alleen daders waarbij de strafzaak is geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter, maar ook daders waarbij de strafzaak is afgedaan door het OM (inclusief beleidsschetsen). Vrijspraak, ontslag van rechtsvervolg, technische schetsen en andere technische beslissingen worden niet meegenomen.

2 Een strafzaak wordt in eerste instantie afgedaan in de rechtbank die het rechtsgebied bedient waarbinnen de pleeggemeente valt, maar er zijn ook andere mogelijkheden zoals de rechtbank die het rechtsgebied bedient waarbinnen de woonplaats valt of de rechtbank waar reeds een vervolging voor een ander feit is aangevangen (artikel 2 Sv.).

3 In dit eerste rapport is meer achtergrondinformatie over high impact crimes en een beschrijving van de relevante literatuur te vinden.

4 In de eerdere rapporten binnen het onderzoeksprogramma werd 'rechtbank' bij nader inzien ten onrechte aangeduid met 'arrondissement'. Per januari 2013 kent Nederland tien arrondissementen met elk een rechtbank. Drie maanden later, per april 2013, is echter één rechtbank (rechtbank 'Oost-Nederland') opgesplitst in twee rechtbanken, waardoor Nederland sindsdien tien arrondissementen en elf rechtbanken kent. In dit onderzoeksprogramma wordt gekeken naar de elf rechtbanken.

In dit rapport staan de achtergronden en recidive van woninginbrekers, straatrovers en overvallers veroordeeld in de periode 2002 tot en met 2016 centraal. De vier hoofdvragen van het onderzoek luiden als volgt:

- 1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van de veroordeelde HIC-daders? Hoe verhouden de achtergrondkenmerken van deze groepen zich tot die van de totale groep van veroordeelde daders?
- 2 Wat is het recidivebeeld bij de veroordeelde HIC-daders: welk percentage van de HIC-daders kwam binnen twee jaar na de HIC-strafzaak opnieuw in aanraking met justitie (recidiveprevalentie)? Hoe verhoudt de recidiveprevalentie van deze groepen zich tot die van de totale groep van veroordeelde daders?
- 3 Wat is de ontwikkeling van de recidive bij de veroordeelde HIC-daders door de jaren heen, rekening houdend met verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de daders over de tijd?
- 4 Wat is de recidive onder veroordeelde HIC-daders uitgesplitst naar de rechtbank waar de zaak is afgedaan, rekening houdend met verschillen in de achtergrondkenmerken van de daders tussen de rechtbanken?⁵

⁵ Nederland kent elf rechtbanken, die elk een eigen rechtsgebied bedienen en dus zaken behandelen die binnen hun eigen rechtsgebied vallen.

2 Methode

2.1 Data

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de werkwijze van de recidivemonitor van het WODC (Wartna, Blom & Tollenaar, 2011) en maakt gebruik van de gegevens uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). De OBJD is een gepseudonimiseerde versie van het Justitieel Documentatie Systeem (JDS), het wettelijke registratiesysteem van strafzaken. Het JDS geeft voor alle (rechts)personen die met justitie in aanraking zijn gekomen een overzicht van de strafzaken waarin zij als verdachte centraal stonden. Van elke strafzaak is geregistreerd wanneer en bij welk parket de zaak werd aangemeld, om welke delicten het ging en hoe en door welke instantie de zaak is afgedaan. Het gebruik van de OBJD impliceert dat alleen de criminaliteit die onder de aandacht komt van het Openbaar Ministerie (OM) met het onderzoek in kaart wordt gebracht. Delicten en daders die niet worden opgespoord en niet aan het OM worden doorgegeven, blijven buiten beschouwing. Dit geldt eveneens voor de recidive: alleen recidivedelicten die zijn opgespoord en worden vervolgd door het OM worden in kaart gebracht.

2.2 Onderzoeksgroepen

In de huidige studie staan drie onderzoeksgroepen centraal: woninginbrekers, straatrovers en overvallers. Het onderzoek richt zich op de jaarcohorten 2002 tot en met 2016. Per jaar is gekeken welke daders door het OM zijn vervolgd voor een woninginbraak, straatroof of overval en waarbij een dergelijk delict bewezen is verklaard. Meer specifiek gaat het om daders waarbij het HIC-delict in de strafzaak onherroepelijk is geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter of is afgedaan door het OM (inclusief beleidssepots, maar exclusief vrijspraak, ontslag van rechtsvervolg, technische sepots en andere technische beslissingen).⁶ Om deze groep daders aan te duiden wordt in dit rapport verder gesproken van veroordeelde HIC-daders.⁷

Het is belangrijk om te realiseren dat de onderzoeksgroepen in het onderhavige onderzoek slechts een klein deel vormen van de totale populaties van daders van woninginbraak, straatroof en overvallen in Nederland. Het ophelderingspercentage bij deze delicten is betrekkelijk laag, zeker bij woninginbraak. Het ophelderingspercentage varieert over de tijd en per onderzoek, maar lag in de periode 2007 tot en met 2016 bij woninginbraak rond 8-11%, bij straatroof rond 23-30% en bij overvallen rond 26-59% (Klein Haneveld e.a., 2012; Mesu & Van Nobelen, 2012a; Mesu & Van Nobelen, 2012b; Mesu e.a., 2013; Van Aalst & Nauta, 2018). Hierdoor worden lang niet alle daders vervolgd en veroordeeld. Bovendien is het met deze lage ophelderingspercentages de vraag of de veroordeelde HIC-daders, en in het

⁶ Een beleidssepot is een beslissing van het OM, waarbij het OM, ondanks voldoende bewijs, afziet van vervolging van een strafbaar feit op grond van het algemeen belang. Een technisch sepot is een beslissing van het OM waarbij het afziet van vervolging van een strafbaar feit, omdat het van mening is dat vervolging niet tot een veroordeling zal leiden, bijvoorbeeld omdat voldoende bewijs ontbreekt.

⁷ Indien een dader in een jaar meer dan één geldige HIC-strafzaken had, is de eerste HIC-strafzaak geselecteerd als uitgangszaak in dat jaar.

bijzonder de veroordeelde woninginbrekers, een representatieve afspiegeling vormen van de gehele populatie daders.

Omdat in onderhavige studie gebruik wordt gemaakt van gegevens uit de justitiële documentatie, is de wijze waarop het OM de drie HIC-delicten definieert leidend voor het huidige onderzoek. Onder woninginbraak wordt verstaan: *'diefstal of een poging daartoe, zonder (bedreiging met) geweld tegen personen, in combinatie met het wederrechtelijk betreden van een woning bijvoorbeeld door braak of insluiping'* (Openbaar Ministerie, 2015). Straatroof wordt gedefinieerd als: *'het met (bedreiging van) geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen particuliere personen die zich op de openbare weg bevinden, of de poging daartoe'*⁸ (Openbaar Ministerie, 2015). Een overval wordt gedefinieerd als: *'het met (bedreiging van) geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen personen in een afgeschermd ruimte of op een gepland of georganiseerd waardetransport'*⁹, of de poging daartoe' (Openbaar Ministerie, 2015). Deze drie delict definities sluiten elkaar wederzijds uit.

De drie HIC-delicten zijn niet direct herkenbaar in de registraties op basis van één of meerdere wetsartikelen uit het Wetboek van Strafrecht (Sr). Om deze reden maakt het OM bij de registratie van HIC-delicten gebruik van maatschappelijke classificaties (Openbaar Ministerie, 2015). Deze classificaties geven meer informatie over het type delict of specifieke kenmerken van het delict. Voorbeelden van maatschappelijke classificaties zijn 'woninginbraak', 'straatroof', en 'overval', maar ook 'huiselijk geweld' en 'voetbalvandalisme'. Deze classificaties zijn opgenomen in de OBJD, waardoor het mogelijk is om te selecteren op specifieke typen delicten. Om vast te stellen of een strafzaak een (bewezen verklaard) HIC-delict bevat, is gebruikgemaakt van zestien maatschappelijke classificaties betreffende woninginbraak, straatroof of overval, welke staan weergegeven in tabel 1.¹⁰

Figuur 1 geeft een overzicht van de omvang van de onderzoeksgroepen per jaar. Uit figuur 1 blijkt allereerst dat het aantal veroordeelde woninginbrekers in de onderzochte periode fluctueert, maar over de gehele periode bezien is er sprake van een daling van 42%. Na een fluctuerende daling van 2.535 in 2003 tot 1.675 in 2010 is er sprake van een stijging tot 2.504 woninginbrekers in 2014. Tussen 2014 en 2016 is een sterke daling te zien, resulterend in 1.466 veroordeelde woninginbrekers in 2016. Uit figuur 1 blijkt daarnaast dat het aantal veroordeelde straatrovers in de periode 2002 tot en met 2016 sterk is afgenomen, namelijk met 75%. Op een kleine piek in 2012 na is er een stabiele dalende trend, van 2.100 veroordeelde straatrovers in 2002 tot 514 in 2016. Tot slot laat figuur 1 zien dat het aantal veroordeelde overvallers fluctueert in de periode van 2002 tot en met 2016, maar over de gehele periode bezien is er sprake van een daling van 45%. Tussen 2002 en 2012 varieert het aantal overvallers van minimaal 551 (in 2007) tot maximaal 896 (in 2012). Na 2012 is het aantal overvallers gehalveerd tot 454 veroordeelde overvallers in 2016.

De omvang van de HIC-onderzoeksgroepen verschilt licht tussen de drie HIC-recidivemetingen. Dat het aantal veroordeelde HIC-daders en HIC-strafzaken bij elke recidivemeting in beperkte mate kan veranderen is het gevolg van reguliere opschoningen en aanvullingen in het JDS.

⁸ Tasjesroof valt hier ook onder.

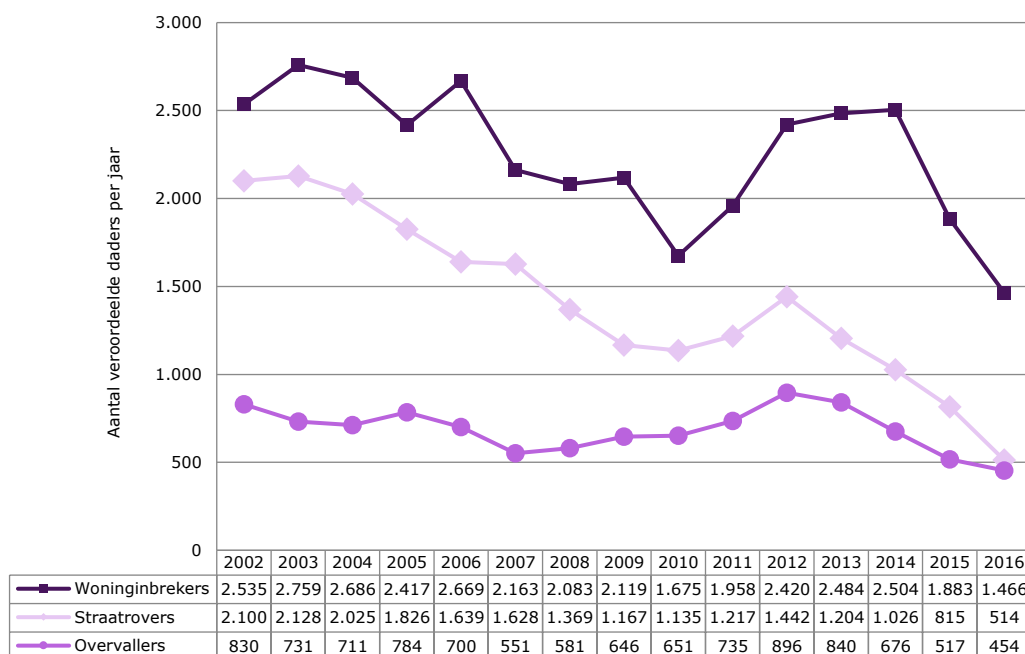
⁹ Een gepland of georganiseerd waardetransport omvat bijvoorbeeld ook maaltijd- en pakketbezorgers.

¹⁰ Voor meer informatie over de wijze waarop HIC-delicten in de OBJD worden geïdentificeerd en de beperkingen hierbij zie Beijersbergen, Blokdijk & Weijters (2018).

Tabel 1 Identificatie van de drie HIC-delicten in de OBJD

Maatschappelijke classificatie (code)
Woninginbraak
Diefstal uit woning (15)
Inbraak in woning (234)
Insluiping woning (388)
Woninginbraak (510)
Straatroof
Straatroof waaronder tasjesroof (67)
Straatroof (466)
Overval
Overval (57)
Overvallen geldinstellingen (58)
Overvallen overige objecten (59)
Overvallen woning (60)
Overval op bedrijf (427)
Overval op geldinstelling (428)
Overval op winkel (429)
Overval op woning (430)
Overval overig (431)
Overvallen (432)

Figuur 1 Aantal veroordeelde HIC-daders in 2002-2016

2.3 Referentiegroep

Om de achtergronden en recidive van de veroordeelde HIC-daders in het recentste cohort (2016) in perspectief te plaatsen worden deze gegevens afgezet tegen die van een zogenoemde referentiegroep. De referentiegroep bestaat uit 140.205 daders die in 2016 in Nederland zijn veroordeeld voor enig delict.¹¹ De term veroordeelde daders verwijst ook hier naar daders waarbij de strafzaak onherroepelijk is geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter of is afgedaan door het OM. Deze referentiegroep is inclusief de daders van woninginbraak, straatroof en overval zelf; dit betreft echter een klein deel (2%) van de totale groep van veroordeelde daders in 2016. Het is belangrijk om op te merken dat een directe vergelijking tussen de achtergrondkenmerken en recidive van de onderzoeks- en referentiegroep niet mogelijk is. In de referentiegroep bevinden zich bijvoorbeeld ook veel daders van lichtere delicten (bijvoorbeeld verkeersdelicten), waardoor de achtergrondkenmerken en de recidive per definitie anders zullen zijn dan bij de onderzoeksgroep. De cijfers van veroordeelde daders zijn enkel bedoeld om de cijfers van HIC-daders in perspectief te plaatsen.

2.4 Variabelen

In de huidige studie wordt een beschrijving gegeven van de volgende achtergrondkenmerken uit de OBJD: sekse (man; vrouw), geboorteland (Nederland; Marokko; voormalige Nederlandse Antillen¹²; Suriname; Turkije; overige Westerse landen; overige niet-Westerse landen), leeftijd bij de uitgangszaak, leeftijd bij de eerste strafzaak, het aantal eerdere strafzaken, het aantal eerdere strafzaken met een HIC-delict, het aantal eerdere strafzaken met, respectievelijk, een woninginbraak, straatroof of overval, de veroordelingsdichtheid¹³ van strafzaken, de veroordelingsdichtheid van HIC-strafzaken, de veroordelingsdichtheid van, respectievelijk, woninginbraak-, straatroof- of overvalstrafzaken, type zwaarste delict in uitgangszaak (geweld en zeden; vermogen met en zonder geweld; vernieling, lichte agressie en openbare orde; verkeer; drugs en overig), type overval (woningoverval; andere overval¹⁴), ernst zwaarste delict in uitgangszaak (geen ernstige uitgangszaak; ernstige uitgangszaak¹⁵; zeer ernstige uitgangszaak¹⁶), de afdoening (maatregel; onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van zes maanden of korter; onvoorwaardelijke vrijheidsstraf langer dan zes maanden; leerstraf; werkstraf; voorwaardelijke vrijheidsstraf; geldstraf; beleidssepot; overige transactie) en de rechtbank¹⁷ waar de zaak is afgedaan (Amsterdam, Noord-Holland, Midden-Nederland, Noord-Nederland, Den Haag, Rotterdam, Limburg, Oost-Brabant, Zeeland-West-Brabant, Gelderland en Overijssel).

11 Indien een dader in 2016 meer dan één geldige strafzaken had, is de eerste strafzaak geselecteerd als uitgangszaak in 2016.

12 De voormalige Nederlandse Antillen betreffen de volgende eilanden: Sint Maarten, Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba en Sint Eustatius.

13 De veroordelingsdichtheid betreft het gemiddeld aantal strafzaken per strafrechtelijk actief jaar.

14 Bijvoorbeeld een overval op een winkel, tankstation of horecagelegenheid.

15 Hier is sprake van als bij één van de misdrijven in de uitgangszaak een maximale strafdreiging van vier jaar of meer geldt of waarbij voorlopige hechtenis opgelegd kan worden.

16 Hier is sprake van als bij één van de misdrijven in de uitgangszaak een maximale strafdreiging van acht jaar of meer geldt.

17 Nederland kent elf rechtbanken, die elk een eigen rechtsgebied bedienen en dus zaken behandelen die binnen hun eigen rechtsgebied vallen.

De uitkomstmaat in de onderhavige studie is recidive. Recidive is bepaald op basis van de OBJD-gegevens en is geoperationaliseerd als 'een delict dat leidt tot een nieuwe strafzaak'. Met strafzaken worden zaken bedoeld die zijn geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter of zijn afgedaan door het OM (inclusief beleidssepots, maar exclusief vrijspraak, ontslag van rechtsvervolging, technische sepots en andere technische beslissingen) én zaken die nog niet (onherroepelijk) zijn afgedaan. De lopende (hoger beroep) strafzaken worden ook meegenomen, omdat 90% van de strafrechtelijke vervolgingen eindigt in een geldige afdoening (De Heer-De Lange & Kalidien, 2014; Kalidien & De Heer-De Lange, 2015). In dit onderzoek zijn van alle drie de HIC-dadergroepen (veroordeeld tussen 2002 en 2016) gegevens uit de OBJD geraadpleegd tot juli 2019. Zodoende kon de tweejarige recidive-prevalentie berekend worden: het percentage personen van de onderzoeksgroep dat binnen twee jaar een nieuw delict heeft gepleegd dat leidde tot een nieuwe strafzaak. In dit onderzoek is gekeken naar drie vormen van recidive die staan toegelicht in tabel 2. De algemene recidive betreft een nieuwe strafzaak naar aanleiding van het plegen van enig misdrijf. De HIC-recidive betreft een nieuwe strafzaak naar aanleiding van het plegen van een HIC-delict. De speciale recidive betreft een nieuwe strafzaak naar aanleiding van het plegen van hetzelfde type delict (voor bijvoorbeeld woninginbrekers is dit dus het recidiveren met een woningbraak).

Tabel 2 Recidivecriteria

Recidivecriterium	Betekenis van recidivecriterium
Algemene recidive	Een nieuwe strafzaak naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten
HIC recidive	Een nieuwe strafzaak naar aanleiding van een woninginbraak, straatroof of overval
Speciale recidive	
Woninginbraak	Een nieuwe strafzaak naar aanleiding van een woninginbraak
Straatroof	Een nieuwe strafzaak naar aanleiding van een straatroof
Overval	Een nieuwe strafzaak naar aanleiding van een overval

Noot: Met een strafzaak worden zaken bedoeld die zijn geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter of zijn afgedaan door het OM (inclusief beleidssepots, maar exclusief vrijspraak, ontslag van rechtsvervolging, technische sepots en andere technische beslissingen) én zaken die nog niet (onherroepelijk) zijn afgedaan.

Bij het berekenen van de gecorrigeerde recidive over de tijd en de verwachte recidive per rechtbank is rekening gehouden met verschillen in de achtergrondkenmerken van de HIC-daders. De volgende achtergrondkenmerken uit de OBJD zijn hierbij meegenomen: sekse (man; vrouw), geboorteland (Nederland; niet-Nederland), leeftijd bij de uitgangszaak, leeftijd bij de eerste strafzaak, het aantal eerdere strafzaken, het aantal eerdere strafzaken met een HIC-delict, het aantal eerdere strafzaken met, respectievelijk, een woninginbraak, straatroof of overval, de veroordelingsdichtheid van strafzaken, de veroordelingsdichtheid van HIC-strafzaken, de veroordelingsdichtheid van, respectievelijk, woninginbraak-, straatroof- of overvalstrafzaken, type overval (woningoverval; andere overval) en afdoening (onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van meer dan zes maanden; onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van minder dan zes maanden; leer- of werkstraf; overige afdoeningen).

2.5 Analyses

Om de eerste onderzoeksvraag te beantwoorden, en zo meer zicht te krijgen op de samenstelling van de drie HIC-onderzoeksgroepen, worden frequentieverdelingen van de achtergrondkenmerken getoond.

De tweede, derde en vierde onderzoeksvraag hebben betrekking op de recidive van de drie HIC-onderzoeksgroepen. Zoals hierboven beschreven wordt in dit rapport gekeken naar de tweejarige recidiveprevalentie: het percentage personen van de onderzoeksgroep dat binnen twee jaar een nieuw delict heeft gepleegd dat leidde tot een nieuwe strafzaak. De recidiveprevalentie is berekend met behulp van survival-analyse. Meer specifiek is gebruikgemaakt van de Kaplan-Meier procedure (Kaplan & Meier, 1958). Tevens is er gecorrigeerd voor incapacitatie, met andere woorden voor de tijd die men vast zat in detentie waardoor recidive niet mogelijk was. Indien de detentieduur dusdanig lang was dat de observatieperiode nul dagen was, is de HIC-dader verwijderd uit de onderzoeksgroep. Het gaat hier dus om daders die in juli 2019 (zoals hierboven beschreven zijn tot dan toe OBJD gegevens geraadpleegd) nog steeds in detentie verbleven. Bij woninginbraak zijn maximaal 8 personen (0,3%) per jaarcohort verwijderd, bij straatroof 7 personen (0,3%) en bij overvallen 4 personen (0,5%). Bij de referentiegroep is dit ook gedaan: in jaarcohort 2016 zijn 374 personen om deze reden verwijderd (0,3%). De tweede onderzoeksvraag richt zich op alle drie de vormen van recidive (zie tabel 2). De derde en vierde onderzoeksvraag richten zich enkel op de algemene recidive.

Bij het berekenen van de recidiveprevalentie is een kanttekening op zijn plaats. Door lange detentieperiodes kon niet de gehele onderzoeksgroep de volle twee jaar geobserveerd worden. Zowel van de woninginbrekers als de straatrovers die zijn veroordeeld in 2016 kon maximaal 2% minder dan twee jaar gevolgd worden. Bij overvallers die zijn veroordeeld in 2016 was dit probleem echter vele malen groter: maar liefst 15% kon minder dan twee jaar gevolgd worden (waarvan 6% zelfs minder dan één jaar). Hoewel survivalanalyse de beoogde methode is om een betrouwbare schatting van de recidivekans te krijgen bij verschillen in observatieperiodes, zorgt het grote aandeel overvallers met een kortere observatieperiode mogelijk wel voor een vertekening. Wanneer de groep met kortere observatieduur sterk verschilt van de groep met wel een tweejarige observatieduur op kenmerken die niet gemeten zijn, kan dat de schatting van de baseline kans om te recidiveren vertekenen. Dit is een reële mogelijkheid, omdat de groep die minder dan twee jaar gevolgd kon worden gezien de langere vrijheidsstraffen waarschijnlijk qua recidivekans een zwaardere groep is (met bijvoorbeeld een uitgebreider strafrechtelijk verleden) dan de groep die wel twee jaar gevolgd kon worden. Hierdoor is er bij de overvallers mogelijk sprake van een onderschatting van de berekende recidivepercentages.

De derde onderzoeksvraag richt zich op hoe de tweejarige algemene recidiveprevalentie onder veroordeelde daders van woninginbraak, straatroof en overval zich heeft ontwikkeld in de laatste tien jaar (2007 tot en met 2016).¹⁸ Naast de feitelijke recidivecijfers zijn gecorrigeerde recidivecijfers berekend, waarbij de feitelijke recidivecijfers met behulp van een voorspellingsmodel zijn bijgesteld voor verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de daders over de jaren heen. Het is van belang om de gecorrigeerde recidiveontwikkeling te berekenen omdat

¹⁸ Omdat het bij langere perioden lastiger wordt om voorspellingsmodellen te ontwikkelen heeft de recidivemonitor ervoor gekozen om de gecorrigeerde recidivetrend voor maximaal tien jaar in kaart brengen.

schommelingen in het recidiveniveau over de tijd het gevolg kunnen zijn van verschuivingen in de samenstelling van de onderzoeksgroepen. Met de achtergronden van de daders kan immers ook het risicoprofiel van daders veranderen. Het zou bijvoorbeeld zo kunnen zijn dat in het ene jaar meer vrouwen werden veroordeeld dan in het andere jaar. Een toename van het aantal vrouwen zal gepaard gaan met een daling van de recidive, omdat vrouwen over het algemeen minder recidiveren dan mannen (Wartna & Tollenaar, 2006). Na correctie is het alsof de jaarcohorten dezelfde samenstelling kenden en dat heeft als voordeel dat de 'netto-ontwikkeling' van de recidive in deze populatie scherper in beeld komt. Voor alle drie de HIC-dadergroepen is het gelukt om een voorspellingsmodel op te stellen om de gecorrigeerde recidiveontwikkeling te kunnen berekenen. Voor overvallers is het echter enkel gelukt om een model te ontwikkelen voor de laatste vijf in plaats van tien jaar. In bijlage 2 staat beschreven hoe de voorspellingsmodellen voor de gecorrigeerde recidiveontwikkeling tot stand zijn gekomen.

De vierde onderzoeksvraag richt zich op de tweejarige algemene recidiveprevalentie van de in 2014 tot en met 2016 veroordeelde woninginbrekers, straatrovers en overvallers per rechtbank.¹⁹ Voor elke rechtbank is niet alleen de feitelijke recidive berekend, maar ook de verwachte recidive afgaande op de achtergrondkenmerken van de veroordeelde daders bij de betreffende rechtbank. De verwachte recidive per rechtbank is berekend met behulp van een voorspellingsmodel. Het is van belang om naast de feitelijke recidive ook de verwachte recidive per rechtbank te berekenen omdat, zoals bij de derde onderzoeksvraag reeds beschreven staat, verschillen in recidive (over de tijd heen, maar ook tussen rechtbanken) het gevolg kunnen zijn van verschillen in de achtergrondkenmerken van de daders. De feitelijke recidive van de rechtbanken met elkaar vergelijken is daarom geen zinnige exercitie. Een betere indicatie van hoe het gesteld is met de recidive in de rechtsgebieden van de verschillende rechtbanken kan verkregen worden door per rechtbank de feitelijke en de verwachte recidive met elkaar te vergelijken. Voor alle drie de HIC-dadergroepen is het gelukt om een voorspellingsmodel op te stellen om de verwachte recidive per rechtbank te kunnen berekenen. In bijlage 3 staat beschreven hoe de voorspellingsmodellen voor de verwachte recidive per rechtbank tot stand zijn gekomen.

De feitelijke en verwachte recidive per rechtbank zijn vergeleken door te onderzoeken of eventuele verschillen *statistisch significant* en *relevant* zijn. Om te bepalen of het verschil tussen de feitelijke en verwachte recidive per rechtbank *statistisch significant* is, is bekeken of het verwachte recidivepercentage binnen of buiten het betrouwbaarheidsinterval van het feitelijke recidivepercentage²⁰ valt. Het betrouwbaarheidsinterval geeft de range aan waarbinnen de recidive van een herhaalde meting met een bepaalde zekerheid valt. Standaard wordt een betrouwbaarheidsinterval (en dus zekerheid) van 95% gehanteerd. Omdat er in de huidige studie meervoudig²¹ wordt getoetst en er daardoor vaker op basis van toeval een verschil gevonden zal worden (zogenaamde kanskapitalisatie) is het van belang om

19 Uit de haalbaarheidsstudie naar regionale recidivecijfers bij HIC-daders (Beijersbergen, Blokdijk, Tollenaar & Weijters, 2019) is gebleken dat het aantal HIC-daders per rechtbank (in de haalbaarheidsstudie arrondissement genoemd) per jaar relatief laag is waardoor de betrouwbaarheidsintervallen van de feitelijke recidive groot worden en de resultaten minder stabiel zijn. Daarom worden hier drie jaarcohorten samengenomen.

20 Het feitelijke recidivepercentage kent een betrouwbaarheidsinterval, doordat het, door het gebruik van survival analyse, een schatting betreft.

21 Er is sprake van meervoudig toetsen, omdat er elf rechtbanken zijn en de feitelijke recidive van iedere rechtbank afzonderlijk wordt getoetst tegen de verwachte recidive van de betreffende rechtbank.

hiervoor te corrigeren door een strenger significantieniveau aan te houden dan de gebruikelijke betrouwbaarheid van 95% ($p < 0.05$). In het onderhavige onderzoek is daarom een *modified Hochberg*-correctie van het significantieniveau uitgevoerd (Rom, 2013). Aan de hand van de ordening van de p -waarden per rechtbank en het totale aantal uitgevoerde toetsen is een nieuw significantieniveau bepaald, waarna het betrouwbaarheidsinterval van de feitelijke recidive is bijgesteld. In de huidige studie varieerde het betrouwbaarheidsinterval per rechtbank daardoor van 95% tot 97,3%. Een verschil is statistisch significant indien de verwachte recidive buiten de zone ligt waarin de schatting van de feitelijke recidive zich met 95% tot 97,3% zekerheid bevindt.

Om te bepalen of het verschil tussen de feitelijke en verwachte recidive per rechtbank *relevant* is, is de effectgrootte (Cohen's d) berekend. Dit is van toegevoegde waarde, omdat de significantietoets wordt beïnvloed door het aantal HIC-daders per rechtbank. De effectgrootte geeft aan hoe sterk het effect van de rechtbank op de verwachte recidive is los van de grootte van de onderzoeksgroep. Hoe dichter het getal bij nul ligt, hoe minder effect de rechtbank op de verwachte recidive heeft. Een gangbare interpretatie is dat 0,1 tot 0,3 een klein effect betreft, 0,3 tot 0,5 een middelgroot effect en 0,5 of groter een groot effect (Cohen, 1988). In de criminologie worden over het algemeen kleine effecten gevonden. Uit een meta-analyse naar de effecten van strafrechtelijke interventies in Nederland bleek bijvoorbeeld een gemiddelde effectgrootte van 0,12 (Wartna, Alberda & Verweij, 2013).²²

Zoals hierboven beschreven meten de significantietoets en de effectgrootte iets anders. Het eerste geeft aan of een verschil tussen de feitelijke en verwachte recidive per rechtbank significant is en of het dus onwaarschijnlijk is dat het verschil op toeval berust. Het tweede geeft aan hoe groot het effect is en of het dus om een relevant verschil gaat. Het zou daardoor kunnen voorkomen dat een verschil weliswaar significant is, maar dat het effect minimaal is. Het kan ook voorkomen dat een verschil niet significant is, maar dat er wel sprake is van een klein, middelgroot of groot effect. Dit laatste zou het gevolg kunnen zijn van een kleine onderzoeksgroep, want de significantietoets is daar gevoelig voor.

De cijfers die in het huidige rapport gepresenteerd worden zijn ook terug te vinden in REPRIS, een interactieve webapplicatie. Tevens biedt REPRIS de mogelijkheid om de feitelijke recidivecijfers verder uit te splitsen naar verschillende achtergrondkenmerken en kan de feitelijke recidive over langere observatieperiodes worden bekeken.

²² De gemiddelde effectgrootte van alle studies staat niet genoemd in het rapport, maar één van de auteurs van de meta-analyse, Suzan Verweij (persoonlijke communicatie in 2018), is dit voor ons nagegaan.

3 Resultaten

3.1 Achtergrondkenmerken

In deze paragraaf worden de achtergrondkenmerken van de veroordeelde HIC-daders en de referentiegroep (alle veroordeelde daders) in het meest recente jaar binnen het onderzoek, 2016, beschreven. Deze cijfers staan weergegeven in tabel 3. Ook worden in deze paragraaf trends in de achtergrondkenmerken van de HIC-daders in de periode 2002 tot en met 2016 beschreven. De cijfers van eerdere jaren worden niet getoond in een tabel, maar zijn indien gewenst op te vragen bij de auteurs. De belangrijkste bevindingen worden kort weergegeven in box 1.

Uit tabel 3 blijkt allereerst dat mannen sterker oververtegenwoordigd zijn bij HIC-delicten dan bij delicten in het algemeen. Zo is 95% tot 97% van de veroordeelde woninginbrekers, straatrovers en overvallers in 2016 man, tegen 82% van alle veroordeelde daders. Als gekeken wordt naar de gehele onderzoeksperiode (2002-2016) blijken er bij alle drie de HIC-dadergroepen geen grote verschillen in het aandeel mannen.

Ruim twee derde van de veroordeelde HIC-daders in 2016 is in Nederland geboren (66% tot 71%). Dit is vergelijkbaar met het aandeel in Nederland geboren daders (70%) in de referentiegroep. Een vergelijking met de eerdere cohorten laat zien dat bij straatroof en overvallen het percentage in Nederland geboren daders is toegenomen. Bij straatroof is dit toegenomen van 60% in 2002-2004 tot 70% in 2015-2016. Bij overvallen is het percentage opgelopen van 60% in 2003-2006 tot 73% in 2013, maar weer afgenomen tot 66% in 2016.

Ten tijde van de strafzaak in 2016 is zo'n 40% van de veroordeelde straatrovers minderjarig, tegen 17% van de overvallers, 14% van de woninginbrekers en 6% van alle daders. Ook de gemiddelde leeftijd ten tijde van de strafzaak is onder straatrovers het laagst (22 jaar) en onder alle daders het hoogst (35 jaar). Terugkijkend in de tijd zien we enkele verschuivingen in de periode 2002 tot en met 2016. Gekeken naar de verhouding tussen minderjarigen en meerderjarigen zien we bij woninginbraak een afname van het aandeel minderjarigen (van 26% in 2006-2007 tot 14% in 2014-2016). Gekeken naar de specifieke leeftijdscategorieën blijkt het aandeel 12- tot 15-jarigen te zijn afgenomen (van 11-12% in 2002-2007 tot 5-6% in 2014-2016) en het aandeel 18- tot 22-jarigen te zijn toegenomen (van 20% in 2001-2002 tot 28-30% in 2011-2016). Bij straatroof is een dalende trend in het aandeel minderjarigen zichtbaar (van 51% in 2006-2007 tot 40% in 2014-2016), welke stoelt op een halvering in het aandeel 12- tot 15-jarigen (van 28% in 2007 tot 14% in 2016). Het aandeel 18- tot 22-jarige straatrovers is gestegen van 22% in 2002 tot 29-30% in 2009-2016. Bij overvallen is het aandeel minderjarigen toegenomen van 12-13% in 2003-2004 tot 22% in 2010, maar daarna weer afgenomen tot 17% in 2013-2016. Gekeken naar de specifieke leeftijdscategorieën blijkt het aandeel 18- tot 22-jarige overvallers toegenomen van 29% in 2003 tot 42% in 2011, maar daarna weer afgenomen tot 29% in 2016. Het aandeel 30- tot 39-jarigen onder overvallers is afgenomen van 27% in 2003 tot 11% in 2011, maar weer gestegen tot 17% in 2016. Ook de gemiddelde leeftijd van de overvallers laat een knik zien rond 2010-2011: van 26 jaar in 2002-2005 tot 23 jaar in 2011, en weer terug naar 26 jaar in 2014-2016.

Box 1 Belangrijkste bevindingen achtergrondkenmerken HIC-daders

- Straatrovers zijn relatief jong bij de uitgangszaak. Ten tijde van de strafzaak in 2016 is zo'n 40% van de veroordeelde straatrovers minderjarig, tegen 17% van de overvallers, 14% van de woninginbrekers en 6% van alle daders. Over de tijd heen is het aandeel minderjarige daders echter afgenomen bij straatrovers (van 51% in 2006-2007 tot 40% in 2014-2016), als ook bij woninginbrekers (van 26% in 2006-2007 tot 14% in 2014-2016). De daling in het percentage minderjarige straatrovers is toe te schrijven aan een halvering in het aandeel 12- tot 15-jarigen (van 28% in 2007 tot 14% in 2016).
- HIC-daders komen op jonge leeftijd voor het eerst in aanraking met justitie (het gaat hierbij om enig delict, niet specifiek om het eerste HIC-delict). Dit geldt in het bijzonder voor straatrovers: 78% van de veroordeelde straatrovers in 2016 had de eerste strafzaak op minderjarige leeftijd. Maar ook bij de veroordeelde woninginbrekers en overvallers had respectievelijk 65% en 64% de eerste strafzaak terwijl ze nog minderjarig waren. Bij de totale groep veroordeelde daders ligt dit percentage op 29%. Ook had ongeveer de helft van de HIC-daders (44% tot 53%) de eerste strafzaak al op 12- tot 15-jarige leeftijd, terwijl dit percentage op 17% ligt bij de totale groep daders. Over de tijd valt op dat het aandeel overvallers dat op 12- tot 15-jarige leeftijd de eerste strafzaak had is toegenomen van 30-35% in 2002-2006 tot 46% in 2015-2016.
- Uit de strafrechtelijke voorgeschiedenis blijkt dat de veroordeelde HIC-daders vaak al eerder met justitie in aanraking zijn gekomen. In 2016 heeft respectievelijk 83%, 80% en 74% van de veroordeelde woninginbrekers, overvallers en straatrovers één of meerdere eerdere strafzaken op hun naam staan. Van alle daders veroordeeld in 2016 heeft 60% eerdere strafzaken.
- Uit de strafrechtelijke voorgeschiedenis blijkt dat de veroordeelde HIC-daders zich niet beperken tot hetzelfde delict als in de HIC-strafzaak in 2016; alle drie de groepen plegen ook andere (HIC-)delicten. We zien dus betrekkelijk weinig specialisatie bij de HIC-daders. Woninginbrekers specialiseren nog het meeste: 35% heeft eerdere woninginbraakstrafzaken.
- Met name woninginbrekers hebben veel eerdere strafzaken op hun naam staan. In 2016 ligt het gemiddeld aantal eerdere strafzaken bij veroordeelde woninginbrekers op elf, terwijl dit aantal bij veroordeelde overvallers, straatrovers en alle daders op respectievelijk acht, zeven en vijf ligt. In de periode 2002 tot en met 2016 is het gemiddeld aantal eerdere strafzaken wel afgenomen bij woninginbrekers (van vijftien naar elf) en overvallers (van elf naar acht).
- Van de veroordeelde overvallers in 2016 heeft ruim een derde een woningoverval gepleegd en bijna twee derde een andere overval (zoals een overval op een winkel, tankstation of horecagelegenheid). Over de tijd heen heeft hierin wel een verschuiving plaatsgevonden. Hoewel het totale aantal overvallen is afgenomen in de onderzoeksperiode, is binnen de overvallen het aandeel woningovervallen toegenomen van 22% in 2002 tot 37% in 2016 en het aandeel andere overvallen dus juist afgenomen.
- Bij straatroof en woninginbraak zijn de strafzaken in 2016 meestal afgedaan met een korte vrijheidsstraf van maximaal zes maanden (respectievelijk 34% en 38%) of een werkstraf (respectievelijk 25% en 24%), terwijl bij overvallen de meerderheid van de strafzaken is afgedaan met een lange vrijheidsstraf van ten minste zes maanden (53%).
- De meeste HIC-strafzaken worden afgedaan in de Randstad. In de rechtbanken Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Midden-Nederland (waarin Utrecht ligt) wordt ongeveer de helft van de woninginbraak- en overvalstrafzaken en meer dan twee derde van de straatroofstrafzaken behandeld.

Tabel 3 Achtergrondkenmerken (HIC-)daders veroordeeld in 2016

	Woninginbraak		HIC-daders		Overval		Alle daders	
	(N=1.466)		(N=514)		(N=454)		(N=140.205)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Sekse								
Man	1.387	94,6%	499	97,1%	435	95,8%	114.466	81,6%
Vrouw	79	5,4%	15	2,9%	19	4,2%	25.672	18,3%
Geboorteland								
Nederland	1.038	70,8%	359	69,8%	300	66,1%	98.175	70,0%
Marokko	62	4,2%	20	3,9%	13	2,9%	3.397	2,4%
Voormalige Nederlandse Antillen	33	2,3%	30	5,8%	30	6,6%	3.973	2,8%
Suriname	34	2,3%	29	5,6%	23	5,1%	4.084	2,9%
Turkije	16	1,1%	3	0,6%	5	1,1%	2.609	1,9%
Overige westerse landen	167	11,4%	21	4,1%	41	9,0%	16.080	11,5%
Overige niet-westerse landen	97	6,6%	49	9,5%	41	9,0%	10.558	7,5%
Leeftijd bij uitgangszaak	M=28,1		M=22,1		M=26,0		M=34,6	
12-15 jaar	82	5,6%	73	14,2%	42	9,3%	3.351	2,4%
16-17 jaar	122	8,3%	130	25,3%	37	8,1%	4.712	3,4%
18-22 jaar	414	28,2%	148	28,8%	133	29,3%	24.795	17,7%
23-29 jaar	320	21,8%	81	15,8%	110	24,2%	30.321	21,6%
30-39 jaar	266	18,1%	47	9,1%	78	17,2%	29.736	21,2%
40-49 jaar	181	12,3%	24	4,7%	42	9,3%	23.463	16,7%
50 jaar of ouder	77	5,3%	9	1,8%	11	2,4%	23.348	16,7%
Leeftijd bij eerste strafzaak	M=18,2		M=16,2		M=18,1		M=26,1	
12-15 jaar	644	43,9%	271	52,7%	207	45,6%	23.795	17,0%
16-17 jaar	303	20,7%	128	24,9%	82	18,1%	16.780	12,0%
18-22 jaar	277	18,9%	79	15,4%	95	20,9%	35.252	25,1%
23-29 jaar	124	8,5%	23	4,5%	38	8,4%	24.296	17,3%
30-39 jaar	75	5,1%	11	2,1%	21	4,6%	18.082	12,9%
40-49 jaar	21	1,4%	0	0,0%	8	1,8%	11.052	7,9%
50 jaar of ouder	14	1,0%	0	0,0%	2	0,4%	10.379	7,4%
Aantal eerdere strafzaken	M=11,0		M=6,8		M=7,6		M=4,7	
0 eerdere strafzaken	243	16,6%	133	25,9%	90	19,8%	56.447	40,3%
1-2 eerdere strafzaken	252	17,2%	113	22,0%	103	22,7%	33.213	23,7%
3-4 eerdere strafzaken	184	12,6%	72	14,0%	62	13,7%	14.989	10,7%
5-10 eerdere strafzaken	331	22,6%	103	20,0%	93	20,5%	19.120	13,6%
11 of meer eerdere strafzaken	456	31,1%	93	18,1%	106	23,3%	16.436	11,7%
Aantal eerdere strafzaken met HIC-delict	M=1,5		M=0,7		M=0,8			
0 eerdere strafzaken	827	56,4%	346	67,3%	302	66,5%		
1-2 eerdere strafzaken	369	25,2%	121	23,5%	112	24,7%		
3-4 eerdere strafzaken	126	8,6%	24	4,7%	27	5,9%		
5-10 eerdere strafzaken	102	7,0%	20	3,9%	11	2,4%		
11 of meer eerdere strafzaken	42	2,9%	3	0,6%	2	0,4%		
Aantal eerdere strafzaken met	Woninginbraak		Straatroof		Overval			
	M=1,2		M=0,5		M=0,1			
0 eerdere strafzaken	959	65,4%	396	77,0%	412	90,7%		
1-2 eerdere strafzaken	299	20,4%	92	17,9%	38	8,4%		
3-4 eerdere strafzaken	96	6,5%	16	3,1%	3	0,7%		
5 of meer eerdere strafzaken	112	7,6%	10	1,9%	1	0,2%		

Tabel 3 (vervolg)

		HIC-daders						Alle daders	
		Woninginbraak		Straatroof		Overval		(N=140.205)	
		(N=1.466)		(N=514)		(N=454)			
		N	%	N	%	N	%	N	%
Veroordelingsdichtheid strafzaken		M=0,8		M=0,7		M=0,7		M=0,4	
Veroordelingsdichtheid HIC-strafzaken		M=0,2		M=0,2		M=0,1			
Veroordelingsdichtheid strafzaken met		Woninginbraak		Straatroof		Overval			
		M=0,2		M=0,1		M=0,0			
Type zwaarste delict in uitgangzaak									
Geweld en zeden		8	0,5%	9	1,8%	22	4,8%	23.523	16,8%
Vermogen met en zonder geweld		1.439	98,2%	500	97,3%	425	93,6%	39.098	27,9%
Vernieling, lichte agressie en openbare orde		6	0,4%	3	0,6%	3	0,7%	12.128	8,7%
Verkeer		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	27.861	19,9%
Drugs en overig		8	0,5%	2	0,4%	2	0,4%	36.667	26,2%
Type overval in uitgangzaak									
Woningoverval						168	37,0%		
Andere overval						286	63,0%		
Ernst zwaarste delict in uitgangzaak									
Geen (zeer) ernstige uitgangzaak		19	1,3%	0	0,0%	3	0,7%	60.317	43,0%
Ernstige uitgangzaak (strafdreig. ≥ 4 jr)		1.296	88,4%	54	10,5%	43	9,5%	74.175	52,9%
Zeer ernstige uitgangzaak (strafdreig. ≥ 8 jr)		151	10,3%	460	89,5%	408	89,9%	5.713	4,1%
Zwaarste afdoening bij uitgangzaak									
Maatregel		25	1,7%	17	3,3%	27	5,9%	387	0,3%
Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf ≥= 6 mnd		219	14,9%	114	22,2%	239	52,6%	2.603	1,9%
Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf <6 mnd		558	38,1%	175	34,0%	95	20,9%	11.522	8,2%
Leerstraf		26	1,8%	21	4,1%	5	1,1%	828	0,6%
Werkstraf		348	23,7%	128	24,9%	29	6,4%	28.536	20,4%
Voorwaardelijke vrijheidsstraf		43	2,9%	6	1,2%	3	0,7%	4.134	2,9%
Geldstraf		12	0,8%	2	0,4%	1	0,2%	62.313	44,4%
Beleidssepot		128	8,7%	12	2,3%	11	2,4%	24.697	17,6%
Overige transactie		1	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	360	0,3%
Rechtbank									
Amsterdam	inwoners = 5,8%	167	11,4%	146	28,4%	48	10,6%	9.397	10,0%
Noord-Holland	inwoners = 9,0%	83	5,7%	42	8,2%	41	9,1%	9.048	9,6%
Midden-Nederland	inwoners = 11,2%	141	9,6%	35	6,8%	45	9,9%	8.311	8,9%
Noord-Nederland	inwoners = 10,3%	159	10,8%	24	4,7%	32	7,1%	8.272	8,8%
Den Haag	inwoners = 11,0%	151	10,3%	46	8,9%	59	13,0%	10.873	11,6%
Rotterdam	inwoners = 10,3%	225	15,3%	130	25,3%	79	17,4%	12.075	12,9%
Limburg	inwoners = 6,7%	94	6,4%	12	2,3%	30	6,6%	6.186	6,6%
Oost-Brabant	inwoners = 8,3%	105	7,2%	14	2,7%	9	2,0%	8.117	8,6%
Zeeland-West-Brabant	inwoners = 8,7%	100	6,8%	26	5,1%	40	8,8%	8.009	8,5%
Gelderland	inwoners = 12,0%	157	10,7%	26	5,1%	43	9,5%	9.008	9,6%
Overijssel	inwoners = 6,8%	83	5,7%	13	2,5%	24	5,3%	4.547	4,8%

Noot: N = aantal personen, M = gemiddelde, SZOVSM = Schuldig zonder oplegging van straf/maatregel. In verband met missende waarden tellen de kolompercentages niet altijd op tot 100%. De kenmerken hebben maximaal 9,7% missende waarden. Uitzondering is het kenmerk 'rechtbank' bij alle daders, deze ontbreekt bij 33% van de uitgangszaken. Dit betreffen verkeersdelicten afgedaan middels een transactie zonder tussenkomst van een rechtbank. Op basis van het aantal inwoners per rechtsgebied van de rechtbank op 1 april 2013 is het aandeel inwoners per rechtbank berekend (https://nl.wikipedia.org/wiki/Rechterlijke_indeling_van_Nederland).

Veroordeelde HIC-daders komen op jonge leeftijd voor het eerst in aanraking met justitie (het gaat hierbij om enig delict, niet specifiek om het eerste HIC-delict). Dit geldt in het bijzonder voor straatrovers: 78% van de veroordeelde straatrovers in 2016 had de eerste strafzaak op minderjarige leeftijd. Maar ook bij de woning-inbraak en overval had respectievelijk 65% en 64% van de daders de eerste strafzaak terwijl ze nog minderjarig waren. Van alle veroordeelde daders in 2016 had slechts 29% de eerste strafzaak, terwijl ze nog minderjarig waren. Ook is opvallend dat 44% tot 53% van de HIC-daders de eerste strafzaak al op 12- tot 15-jarige leeftijd had, terwijl dit percentage op 17% ligt bij de totale groep daders. Een vergelijking met eerdere cohorten laat bij woningbraak geen grote verschillen zien. Bij straatroof is het aandeel daders dat op minderjarige leeftijd de eerste strafzaak had toegenomen van 71% in 2003-2004 tot 80% in 2012-2013, en daarna iets afgenomen tot 78% in 2015-2016. Deze trend stoelt op een verschuiving bij de leeftijdscategorie 12- tot 15-jarigen: in 2003-2004 heeft 48% van de straatrovers een eerste strafzaak op 12- tot 15-jarige leeftijd, in 2012-2013 is dat toegenomen tot 58%, waarna het afneemt tot 53% in 2016. Bij overvallen is het aandeel daders dat op minderjarige leeftijd de eerste strafzaak had toegenomen van 54-57% in 2003-2006 tot 64-69% in 2013-2016. Gekeken naar de specifieke leeftijdscategorieën blijkt het aandeel overvallers dat op 12- tot 15-jarige leeftijd de eerste strafzaak had toegenomen van 30-35% in 2002-2006 tot 46% in 2015-2016. Het aandeel overvallers met een eerste strafzaak op 18- tot 22-jarige leeftijd is in dezelfde periode juist afgenomen van 27-28% tot 18-21%.

Uit de strafrechtelijke voorgeschiedenis blijkt dat de veroordeelde HIC-daders vaak al eerder met justitie in aanraking zijn gekomen. In 2016 heeft respectievelijk 83%, 80% en 74% van de veroordeelde woninginbrekers, overvallers en straatrovers één of meer eerdere strafzaken op hun naam staan. Van alle daders veroordeeld in 2016 heeft 60% eerdere strafzaken. Woninginbrekers hebben gemiddeld de meeste eerdere strafzaken op hun naam staan. Zo ligt in 2016 het gemiddeld aantal eerdere strafzaken bij woninginbrekers op elf, terwijl dit aantal bij alle daders op vijf ligt. Bij overvallers ligt het gemiddeld aantal eerdere strafzaken op acht en bij straatrovers op zes. Als gekeken wordt naar de gehele onderzoeksperiode valt allereerst op dat het gemiddeld aantal eerdere strafzaken over de jaren is gedaald bij zowel woninginbrekers (van vijftien zaken in 2002 tot elf zaken in 2016) als bij overvallers (van elf zaken in 2003 tot acht zaken in 2016). Wel is het aandeel daders met één of meer eerdere strafzaken in de periode 2002-2016 toegenomen van 76% tot 84% bij woninginbraak en van 64% tot 74% bij straatroof.

Specifiek gekeken naar de HIC-voorgeschiedenis valt op dat woninginbrekers ook vaker een eerdere HIC-strafzaak hebben dan straatrovers en overvallers. Zo heeft 44% van de veroordeelde woninginbrekers in 2016 één of meer eerdere HIC-strafzaken op zijn naam staan, tegen 34% van de overvallers en 33% van de straatrovers. Gekeken naar eerdere cohorten blijkt dat bij woninginbrekers en straatrovers het aandeel daders met één of meer eerdere HIC-strafzaken is toegenomen: bij woninginbraak van 33-35% in 2005-2009 tot 42-44% in 2013-2016 en bij straatroof van 22-23% in 2009-2012 tot 33% in 2016.

Specifiek gekeken naar de 'speciale' criminele voorgeschiedenis valt op dat met name woninginbrekers één of meer eerdere strafzaken met een woninginbraak op hun naam hebben staan, namelijk 35%. Van de straatrovers heeft 23% een eerdere straatroofstrafzaak en van de overvallers heeft 9% een eerdere overvalstrafzaak. Gekeken naar de gehele onderzoeksperiode blijken er bij alle drie de HIC-dadergroepen geen grote verschillen in de tijd.

De veroordelingsdichtheid van alle strafzaken ligt bij HIC-daders in 2016 hoger dan bij de referentiegroep. Zo hebben HIC-daders gemiddeld 0,7 tot 0,8 strafzaken per strafrechtelijk actief jaar tegen 0,4 strafzaken bij alle veroordeelde daders in 2016. De veroordelingsdichtheden van HIC-strafzaken en van, respectievelijk, woning-inbraak-, straatroof- en overvalstrafzaken zijn laag en variëren van 0,0 tot 0,2. Een vergelijking met eerdere cohorten laat bij voor alle vormen van veroordelingsdichtheid geen grote verschillen zien.

Voor alle HIC-daders in 2016 is een vermogensdelict met of zonder geweld het zwaarste delict in de uitgangszaak; dit varieert van 94% tot 98%. Het is dus aanmerkelijk dat het HIC-delict in de uitgangszaak ook meteen het zwaarste delict in de strafzaak is. Bij de totale groep veroordeelde daders in 2016 zien we dat vermogensdelicten met of zonder geweld met 28% ook de grootste groep vormen, gevolgd door drugs- en overige delicten met 26%, verkeersdelicten met 20% en geweld en zedendelicten met 17%. Een vergelijking met de HIC-daders in eerdere cohorten laat geen grote verschillen zien.

Voor de overvallers wordt ook het type overval weergegeven. Ruim een derde van de veroordeelde overvallers (37%) in 2016 heeft een woningoverval gepleegd en bijna twee derde (63%) een andere overval (zoals een overval op een winkel, tankstation of horecagelegenheid). Als gekeken wordt naar de gehele onderzoeksperiode blijkt dat hierin een flinke verschuiving heeft plaatsgevonden over de tijd. Hoewel het totale aantal overvallen is afgenomen in de onderzoeksperiode (zie figuur 1 in paragraaf 2.2), is binnen de overvallen het aandeel woningovervallen toegenomen van 22% in 2002 tot 37% in 2016. Het aandeel andere overvallen is dus juist afgenomen in deze periode.

In de uitgangszaak van straatrovers en overvallers in 2016 is het zwaarste delict in ongeveer 90% van de zaken een zeer ernstig delict (strafdreiging van acht jaar of meer gevangenisstraf). Woninginbrekers hebben minder ernstige delicten in de uitgangszaak, slechts in 10% van de zaken is het zwaarste delict zeer ernstig. Dit verschil komt doordat het geweldsaspect dat bij overval en straatroof aanwezig is een hogere strafdreiging oplevert. Gekeken naar de groep met alle veroordeelde daders blijkt dat de HIC-daders relatief ernstige delicten plegen. Van alle daders heeft slechts 4% een zeer ernstig delict in de uitgangszaak. De zwaarte van de uitgangszaak van de HIC-daders is redelijk stabiel over de tijd.

Bij straatroof en woninginbraak zijn de strafzaken in 2016 meestal afgedaan met een korte vrijheidsstraf van maximaal zes maanden (respectievelijk 34% en 38%) of een werkstraf (respectievelijk 25% en 24%), terwijl bij overvallen de meerderheid van de strafzaken is afgedaan met een lange vrijheidsstraf van ten minste zes maanden (53%). Onder alle daders in 2016 zijn de meeste strafzaken afgedaan met een geldstraf (44%), werkstraf (20%) of beleidssepot (18%). Terugkijkend in de tijd valt op dat bij de daders van woninginbraak en straatroof het aandeel opgelegde werkstraffen (tijdelijk) is toegenomen. In 2002 kreeg 23% van de woninginbrekers een werkstraf opgelegd, in 2009 is dat toegenomen tot 39%, waarna het weer is afgenomen tot 24% in 2016. Bij de straatrovers is het percentage werkstraffen gestegen van 16% in 2002 tot 28% in 2012, waarna het weer is gedaald naar 24-25% in 2015-2016. Daarnaast is bij straatroof het aandeel onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van meer dan zes maanden afgenomen van 27-30% in 2002-2004 tot 20-22% in 2015-2016. Bij de overvallers is het aandeel onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van zes maanden of meer afgenomen van 65-70% in 2002-2005

tot 53% in 2016, terwijl het aandeel onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van minder dan zes maanden is toegenomen van 11% in 2004-2005 tot 18-21% in 2014-2016.

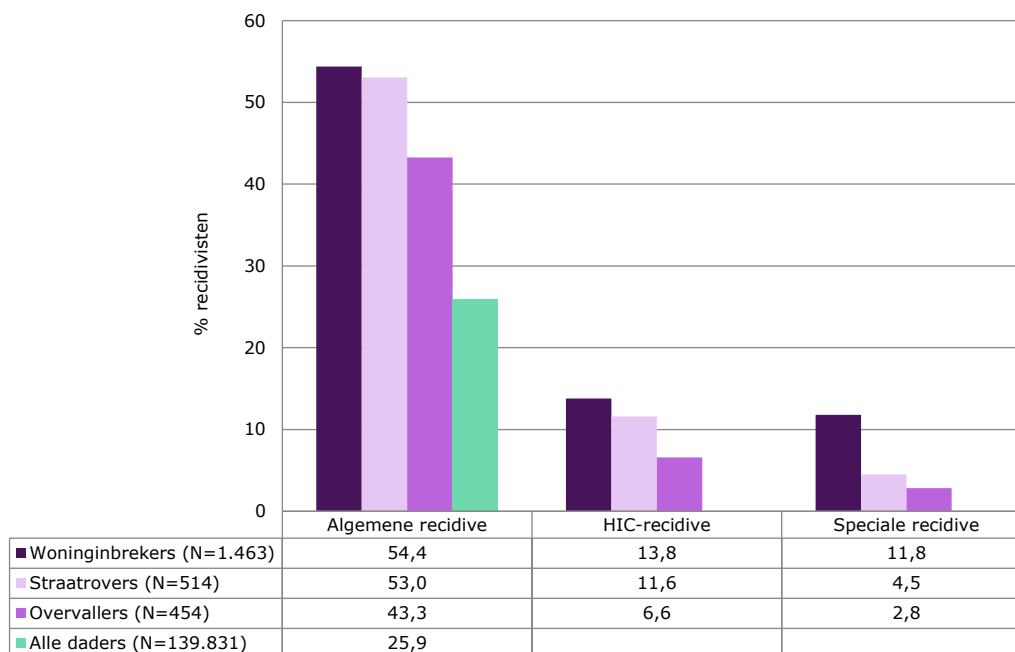
De meeste HIC-strafzaken worden behandeld in de rechtbanken in de Randstad. In de rechtbanken Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Midden-Nederland (waarin Utrecht ligt) wordt ongeveer de helft van het aantal woninginbraak- en overvalstrafzaken en meer dan twee derde van het aantal straatroofstrafzaken afgedaan. Bij alle strafzaken in 2016 ligt het percentage in deze vier rechtbanken iets lager, namelijk op 43%. Omdat de rechtsgebieden van de rechtbanken kunnen verschillen in omvang zegt een onderlinge vergelijking van het aantal strafzaken per rechtbank echter weinig en is het informatiever om het percentage strafzaken binnen een rechtbank af te zetten tegen het percentage inwoners in het rechtsgebied van de rechtbank. Afgezet naar het aandeel inwoners per rechtbank valt op dat het aantal woninginbraakstrafzaken in 2016 oververtegenwoordigd is in Amsterdam (11% van de woninginbraakstrafzaken versus 6% van de inwoners). Daarnaast blijkt dat het aantal straatroofstrafzaken in 2016 sterk oververtegenwoordigd is in Amsterdam (28% van de straatroofstrafzaken versus 6% van de inwoners) en Rotterdam (25% van de straatroofstrafzaken versus 10% van de inwoners), terwijl het ondervertegenwoordigd is vrijwel alle overige rechtbanken. Verder zijn overvalstrafzaken oververtegenwoordigd in Amsterdam (11% van de overvalstrafzaken versus 6% van de inwoners) en Rotterdam (17% van de overvalstrafzaken versus 10% van de inwoners). Bij alle strafzaken in 2016 is er een lichte oververtegenwoordiging van strafzaken in Amsterdam te zien (10% van de strafzaken versus 6% van de inwoners). Een vergelijking met eerdere cohorten laat zien dat het aandeel straatroofstrafzaken bij de rechtbank Amsterdam is toegenomen in de tijd van 18% in 2011 tot 28% in 2016. Verder zijn er geen noemenswaardige verschuivingen over de tijd waar te nemen. Tot slot is het belangrijk om hierbij te vermelden dat dergelijke over- en ondervertegenwoordigingen in het aantal (HIC-)strafzaken niet hoeft te betekenen dat de (HIC-)aanpak van een bepaalde rechtbanken succesvol of onsuccesvol is. Er zijn ook andere verklaringen mogelijk. Zo kan bijvoorbeeld de samenstelling van de inwoners verschillen in de rechtsgebieden van de rechtbanken (met bijvoorbeeld een kansarmere en criminaliteits-gevoeligere populatie in bepaalde rechtsgebieden), kan een hoog aantal strafzaken ook betekenen dat de rechtbank sterk inzet op opsporing, vervolging en/of registratie en kan toerisme in steden als Amsterdam en Rotterdam het aantal doelwitten en dus het aantal delicten verhogen.

3.2 Recidive

Figuur 2 geeft de tweejarige recidiveprevalentie weer van de HIC-daders die zijn veroordeeld in 2016 en de referentiegroep van alle daders veroordeeld in 2016. Uit figuur 2 blijkt allereerst dat 54% van de woninginbrekers, 53% van de straatrovers en 43% van de overvallers binnen twee jaar een nieuwe strafzaak heeft voor een misdrijf, ongeacht de aard of ernst daarvan (algemene recidive). Bij de referentiegroep, alle veroordeelde daders in 2016, is de tweejarige algemene recidive lager, namelijk 26%.²³ Gekeken naar de HIC-recidive blijkt dat 14% van de woninginbrekers, 12% van de straatrovers en 7% van de overvallers binnen twee jaar een nieuwe strafzaak heeft in verband met een HIC-delict. Gekeken naar de speciale

²³ Zoals eerder aangegeven in de Methode is het belangrijk om te realiseren dat een directe vergelijking tussen de recidive van de onderzoeks- en referentiegroep niet mogelijk is, omdat de groepen per definitie verschillen. De cijfers van alle veroordeelde daders zijn enkel bedoeld om de cijfers van HIC-daders in perspectief te plaatsen.

Figuur 2 Prevalentie van feitelijke tweejarige algemene, HIC- en speciale recidive van (HIC-)daders veroordeeld in 2016 (in %)

recidive blijkt dat met name woninginbrekers relatief vaak met hetzelfde delict recidiveren. Zo heeft 12% van de veroordeelde woninginbrekers in 2016 binnen twee jaar een nieuwe strafzaak voor een woninginbraak. De speciale recidive is lager onder straatrovers en overvallers, namelijk respectievelijk 5% en 3%.

3.3 Feitelijke en gecorrigeerde recidiveontwikkeling in de tijd

Om meer zicht te krijgen op de 'netto-ontwikkeling' van de recidive in de tijd onder de drie soorten veroordeelde HIC-daders zijn, naast de feitelijke recidivecijfers, ook gecorrigeerde recidivecijfers berekend, waarbij rekening is gehouden met verschuivingen in de samenstelling van de onderzoeksgroepen over de tijd. De figuren 3a, 3b en 3c geven voor elk van de drie HIC-onderzoeksgroepen de feitelijke en de gecorrigeerde tweejarige algemene recidiveprevalentie weer.²⁴ ²⁵ Bij woninginbrekers en straatrovers is de gecorrigeerde recidive over de periode 2007-2016 weergegeven, bij overvallers enkel over de periode 2012-2016.²⁶ De feitelijke en gecorrigeerde recidive verschillen maximaal 3 procentpunt.

In figuur 3a staat de recidiveontwikkeling van veroordeelde woninginbrekers weergegeven. De feitelijke recidive laat zien dat 57% van de woninginbrekers

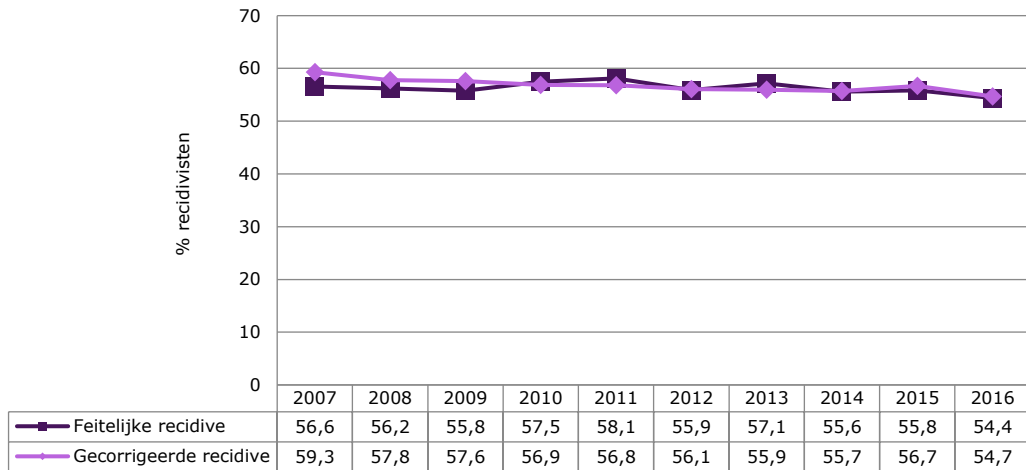
²⁴ Ook in het referentiejaar 2016 verschillen de feitelijke en gecorrigeerde recidivecijfers bij woninginbrekers, straatrovers en overvallers iets, omdat ook voor het berekenen van de gecorrigeerde recidivecijfers van 2016 het voorspellingsmodel wordt gebruikt en er bij alle drie de modellen sprake was van een kleine voorspelfout (zie hoofdstuk 2 Methode).

²⁵ Zoals in de methodesectie is benoemd, verschilt de omvang van de HIC-onderzoeksgroepen licht tussen de drie HIC-recidivemetingen. Hierdoor kunnen de jaarlijkse recidivepercentages tussen de metingen verschillen.

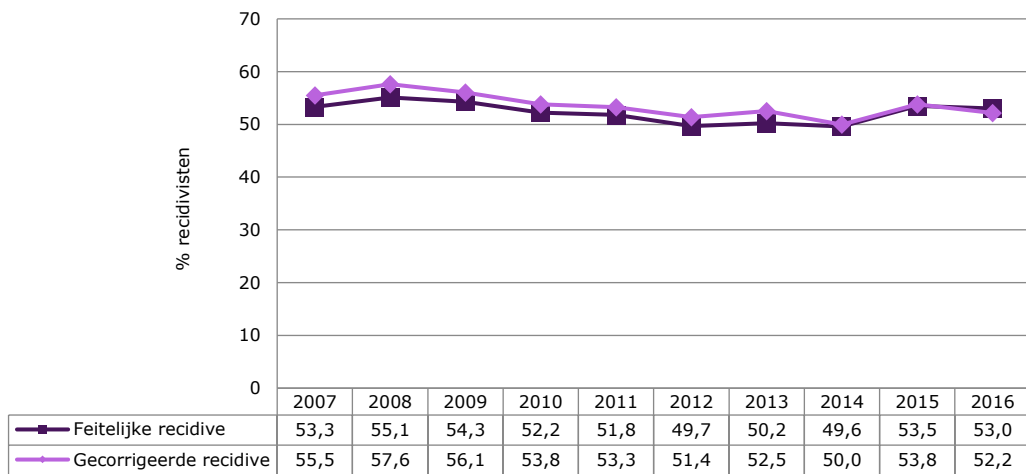
²⁶ Voor overvallers is de gecorrigeerde recidiveontwikkeling van de afgelopen vijf jaar in beeld gebracht, omdat het niet is gelukt een voorspellingsmodel te ontwikkelen voor de afgelopen tien jaar (zie hoofdstuk 2 Methode).

Figuur 3 Prevalentie van feitelijke en gecorrigeerde tweejarige algemene recidive van HIC-daders veroordeeld in 2007-2016 (in %)

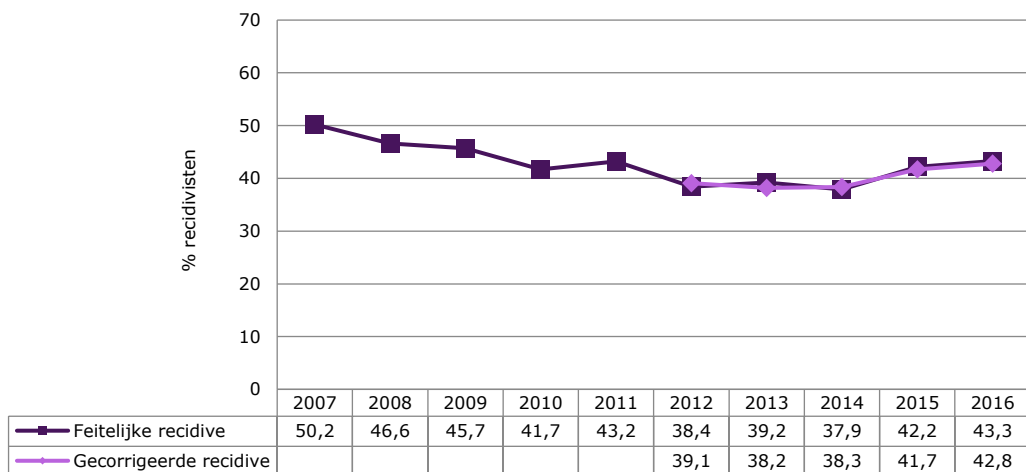
a Woninginbrekers

b Straatrovers

c Overvallers

die zijn veroordeeld in 2007 binnen twee jaar een nieuwe strafzaak heeft en dat dit percentage over de tijd heen bijna gelijk is gebleven tot 54% in cohort 2016. Gecontroleerd voor achtergrondkenmerken blijkt dat de gecorrigeerde recidive een kleine daling laat zien, namelijk van 59% in 2007 naar 55% in 2016. Dit betekent een relatieve afname van de gecorrigeerde recidive van 8% in de periode 2007 tot en met 2016.²⁷ Opvallend is dat de gecorrigeerde recidive een relatief stabiel dalende trend laat zien, hoewel licht dalend, terwijl de feitelijke recidive wat meer fluctueert. De correctie voor achtergrondkenmerken zorgt met name in de cohorten 2007 tot en met 2009 voor een aanpassing van het recidivepercentage.

Figuur 3b geeft de recidiveontwikkeling van veroordeelde straatrovers weer. Hieruit blijkt dat de tweejarige feitelijke recidive van straatrovers die zijn veroordeeld in 2007 53% is. Er is een enigszins fluctuerende dalende trend tot 50% in 2014, maar in de jaren daarna stijgt de recidive naar 53% in 2016. Gecontroleerd voor achtergrondkenmerken blijkt dat de gecorrigeerde recidive een vergelijkbare trend laat zien: een enigszins fluctuerende daling van 56% in 2007 tot 50% in 2014 en een stijging naar 54% in 2015. In het meest recente jaar blijkt de gecorrigeerde recidive weer afgenomen tot 52%. Over de gehele periode (2007-2016) is er sprake van een relatieve afname van de gecorrigeerde recidive van ongeveer 6%.

In figuur 3c wordt de recidiveontwikkeling van veroordeelde overvallers over de periode 2007 tot en met 2016 getoond. Hieruit blijkt dat de tweejarige feitelijke recidive van overvallers die in 2007 veroordeeld zijn 50% is. Afgezien van lichte stijgingen in 2011 en 2013 neemt het recidivepercentage geleidelijk af tot 38% in 2014. In 2016 is de tweejarige feitelijke recidive weer opgelopen tot 43%. Gecontroleerd voor achtergrondkenmerken laat de gecorrigeerde tweejarige recidive over de periode 2012 tot en met 2016 een vergelijkbare trend zien. Vanaf 2012 neemt het tweejarige recidivepercentage licht af tot 38% in 2013-2014, waarna het weer toeneemt tot 43% in 2016.

3.4 Feitelijke en verwachte recidive per rechtbank

Om een indicatie te verkrijgen van hoe het is gesteld met de recidive in de rechtsgebieden van de verschillende rechtbanken is per rechtbank de feitelijke recidive vergeleken met de verwachte recidive waarbij rekening is gehouden met verschillen in de achtergrondkenmerken van de daders tussen rechtbanken. Er is sprake van een statistisch significant verschil indien de verwachte recidive buiten het 95% tot 97,3% betrouwbaarheidsinterval van de feitelijke recidive valt. Er is sprake van een relevant verschil indien de effectgrootte groter is dan 0,1 (0,1 tot 0,3 = klein verschil; 0,3 tot 0,5 = middelgroot verschil; groter dan 0,5 = groot verschil). De figuren 4a, 4b en 4c geven voor de in 2014 tot en met 2016 veroordeelde woninginbrekers, straatrovers en overvallers de feitelijke en verwachte tweejarige algemene recidiveprevalentie per rechtbank en de bijbehorende effectgroottes weer. In bijlage 4 staat een volledig overzicht van de feitelijke en verwachte recidiveprevalenties, de betrouwbaarheidsintervallen en de effectgroottes.²⁸

27 De relatieve af- of toename wordt als volgt berekend: $((\text{recidivepercentage 2016} - \text{recidivepercentage 2007}) / \text{recidivepercentage 2007}) * 100\%$.

28 Een kanttekening hierbij is dat het verschil tussen de feitelijke en verwachte recidiveprevalentie per rechtbank slechts een indicatie is van hoe het is gesteld met de recidive per rechtbank, omdat slechts enkele statische

Figuur 4a heeft betrekking op de recidiveprevalentie van woninginbrekers per rechtbank. Hieruit blijkt dat de rechtbanken Noord-Holland, Midden-Nederland, Noord-Nederland, Rotterdam en Zeeland-West-Brabant significante verschillen laten zien tussen de feitelijke en de verwachte recidive. Zowel bij de rechtbank Noord-Holland als Midden-Nederland ligt de feitelijke recidive van woninginbrekers hoger dan de verwachte recidive. Bij de rechtbanken Noord-Nederland, Rotterdam en Zeeland-West-Brabant ligt de feitelijke recidive juist lager dan de verwachte recidive. Het gaat bij alle significante verschillen om betrekkelijk kleine verschillen van 3 à 4 procentpunt. Uit figuur 4a blijkt ook dat de effectgroottes bij deze vijf rechtbanken beduidend kleiner zijn dan 0,1. Hoewel de verschillen statistisch significant zijn, is er dus sprake van niet-relevante verschillen. Het effect van de rechtbank is in alle vijf de gevallen verwaarloosbaar.

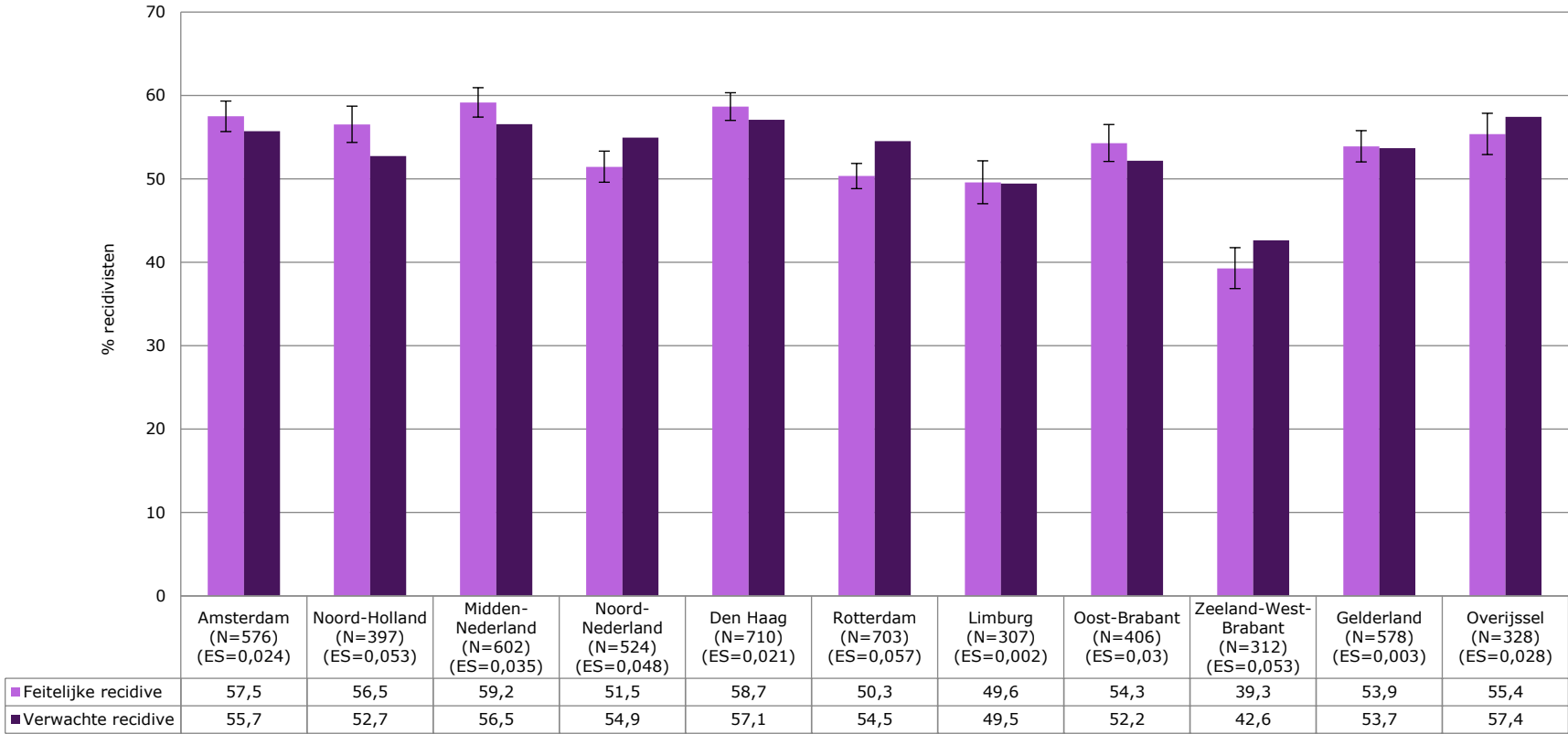
Figuur 4b heeft betrekking op de recidiveprevalentie van straatrovers per rechtbank. Hieruit blijkt dat de rechtbanken Amsterdam, Den Haag en Overijssel behoorlijke verschillen laten zien tussen de feitelijke en de verwachte recidive (verschil van 3 tot 11 procentpunt). Bij alle drie de rechtbanken is het verschil tussen de feitelijke en verwachte recidive significant. Bij de rechtbanken Den Haag en Amsterdam ligt de feitelijke recidive hoger dan mag worden verwacht op basis van de achtergrondkenmerken in het voorspellingsmodel. Bij rechtbank Amsterdam ligt de feitelijke recidive van straatrovers 6,4 procentpunt hoger dan de verwachte recidive van 51%. Bij de rechtbank Den Haag ligt de feitelijke recidive van straatrovers 3,4 procentpunt hoger dan de verwachte recidive van 50%. Bij de rechtbank Overijssel ligt de recidive juist lager dan verwacht. Daar is de feitelijke recidive maar liefst 11,2 procentpunt lager dan de verwachte recidive van 52%. De effectgroottes in figuur 4b bevestigen enkel het resultaat voor Overijssel en laten bij deze rechtbank een klein effect (0,156) zien. De rechtbanken Amsterdam en Den Haag laten effectgroottes onder de 0,1 zien. Hoewel de verschillen statistisch significant zijn, is er bij deze twee rechtbanken dus sprake van niet-relevante verschillen.

Figuur 4c heeft betrekking op de recidiveprevalentie van overvallers per rechtbank. Hieruit blijkt dat de rechtbanken Noord-Nederland, Rotterdam, Zeeland-West-Brabant en Gelderland significante verschillen laten zien tussen de feitelijke en de verwachte recidive. Bij de rechtbanken Rotterdam en Gelderland ligt de feitelijke recidive hoger dan mag worden verwacht op basis van de achtergrondkenmerken in het voorspellingsmodel. Bij de rechtbank Rotterdam ligt de feitelijke recidive van overvallers 3,5 procentpunt hoger dan de verwachte recidive van 38,2%. Bij de rechtbank Gelderland ligt de feitelijke recidive van overvallers 6 procentpunt hoger dan de verwachte recidive van 42%. Bij de rechtbanken Noord-Nederland en Zeeland-West-Brabant ligt de recidive juist lager dan verwacht. Bij de rechtbank Noord-Nederland is de feitelijke recidive 4,9 procentpunt lager dan de verwachte recidive van 41%. Bij de rechtbank Zeeland-West-Brabant ligt de feitelijke recidive 7% lager dan de verwachte recidive van 40%. De effectgroottes in figuur 4c bevestigen enkel het resultaat voor Zeeland-West-Brabant en laat bij deze rechtbank een klein effect (0,110) zien. De andere drie rechtbanken hebben effectgroottes kleiner dan 0,1. In deze gevallen is het effect van rechtbank dus verwaarloosbaar.

achtergrondkenmerken van de daders zijn meegenomen in de voorspellingsmodellen. Zie hoofdstuk 4 Conclusie en discussie voor een uitgebreidere toelichting.

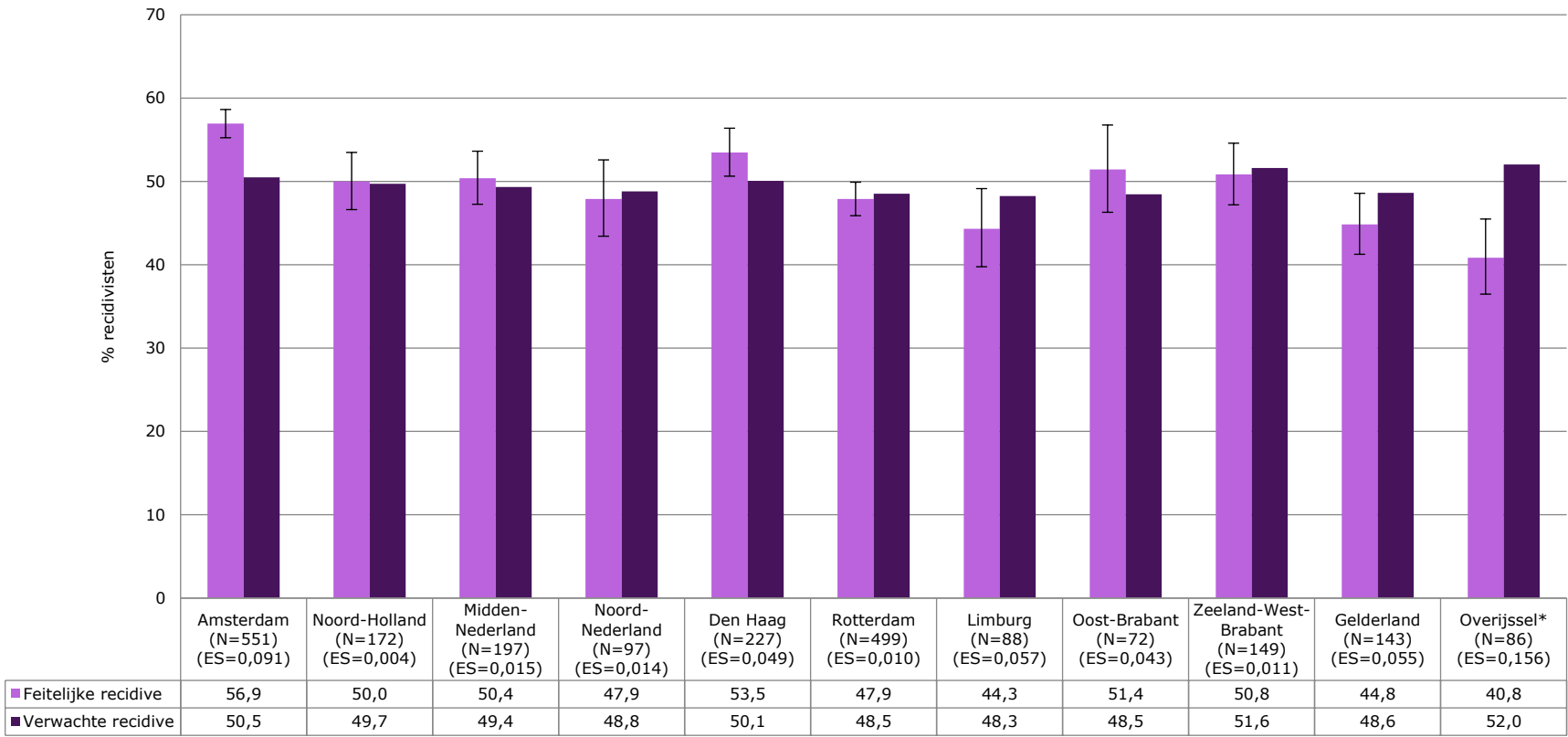
Figuur 4 Prevalentie van feitelijke en verwachte tweejarige algemene recidive van HIC-daders veroordeeld in 2014-2016, naar rechtbank (in %)

a Woninginbrekers

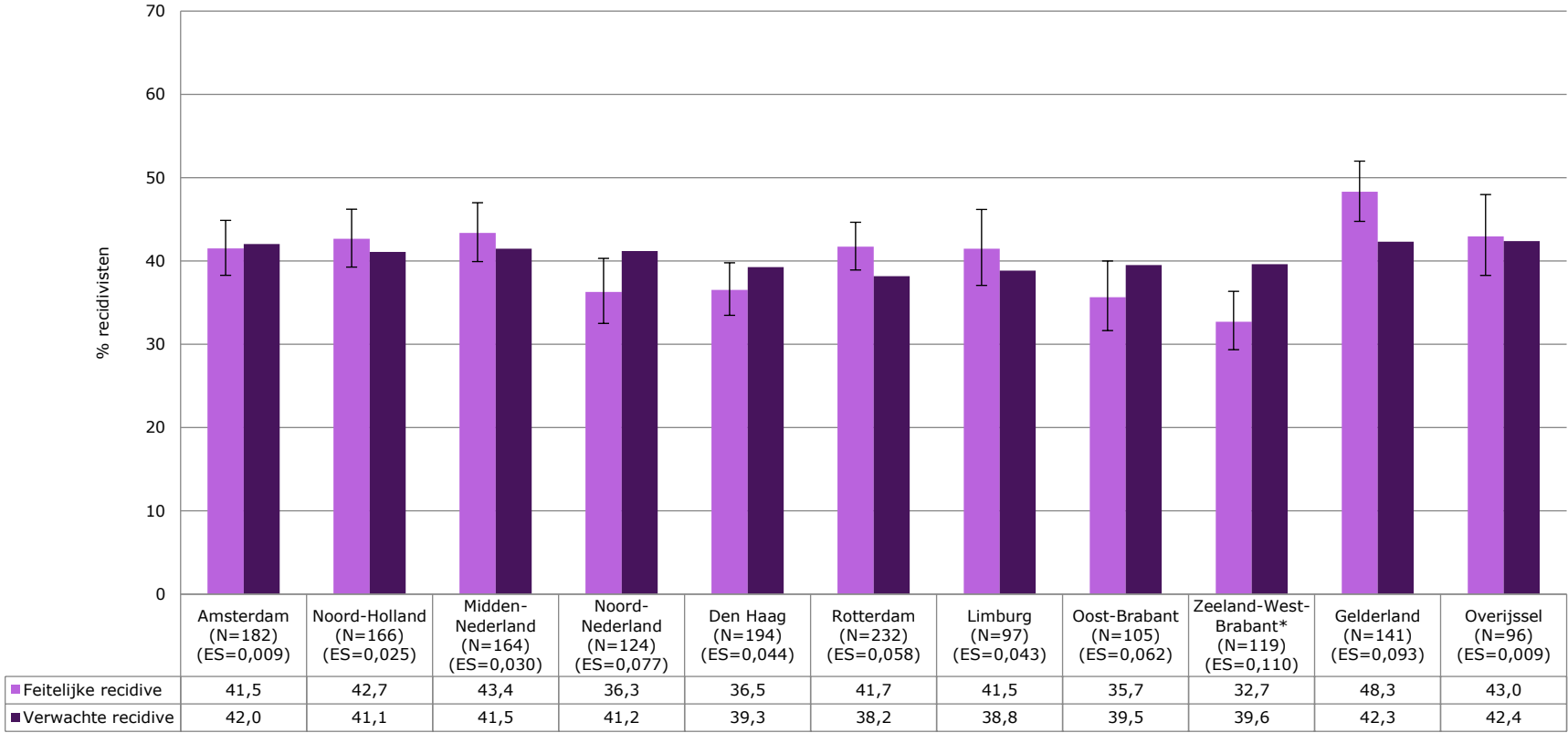
Noot: N = aantal HIC-daders per rechtbank, ES = effectgrootte (Cohen's d), * = significant en relevant verschil

b Straatrovers

Noot: N = aantal HIC-daders per rechtbank, ES = effectgrootte (Cohen's d), * = significant en relevant verschil

c Overvallers

Noot: N = aantal HIC-daders per rechtbank, ES = effectgrootte (Cohen's d), * = significant en relevant verschil

4 Conclusie en discussie

Sinds ongeveer tien jaar wordt in Nederland de term 'high impact crimes' (HIC) gebruikt om delicten aan te duiden die een grote impact op het slachtoffer, diens directe omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij hebben. Onder de klassieke HIC-delicten worden (gewelddadige) vermogensdelicten geschaard, om precies te zijn woninginbraak, straatroof en overvallen (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014a, 2016). In de afgelopen jaren is door de overheid sterk ingezet op de bestrijding van deze HIC-problematiek middels verschillende beleidsprogramma's (Ministerie van Justitie en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2002; Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014b), de instelling van de Taskforce Overvallen (Taskforce Overvallen, 2010; 2011; 2017) en de prioritering van HIC in de veiligheidsagenda (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014a; 2019).

In dit rapport staan de achtergronden en recidive centraal van daders van woninginbraak, straatroof en overvallen die in de periode 2002 tot en met 2016 onherroepelijk zijn veroordeeld voor een dergelijk delict. De onderhavige studie maakt deel uit van een vijfjarig onderzoeksprogramma naar de recidive onder HIC-daders dat medio 2016 van start is gegaan. De huidige studie betreft de derde recidivemeting onder alle veroordeelde HIC-daders in Nederland. Meer specifiek richtte het onderzoek zich ten eerste op de achtergrondkenmerken van deze HIC-daders. Daarnaast is de tweejarige algemene, HIC- en speciale recidive van de HIC-onderzoeksgroepen in kaart gebracht. Ook is gekeken naar de ontwikkeling van de algemene recidive bij de veroordeelde HIC-daders door de jaren heen, waarbij rekening is gehouden met verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de daders over de tijd. Tot slot is de recidive onder HIC-daders uitgesplitst naar de rechtbank waar de zaak is afgedaan, waarbij rekening is gehouden met verschillen in de achtergrondkenmerken van de daders tussen de rechtbanken. Om de achtergrondkenmerken en recidivepercentages van de veroordeelde HIC-daders in het recentste cohort (2016) enig reliëf te geven, zijn deze gegevens afgezet tegen de cijfers van alle in 2016 veroordeelde daders in Nederland.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de werkwijze van de recidivemonitor van het WODC (Wartna, Blom & Tollenaar, 2011) en maakt gebruik van gegevens uit het justitieel documentatiesysteem, het wettelijke registratiesysteem van strafzaken.

4.1 Belangrijkste bevindingen

In deze paragraaf worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek beschreven en bediscussieerd.

4.1.1 Aantal veroordeelden

Voor alle drie de HIC-dadergroepen geldt dat het aantal veroordeelde daders in de periode 2002 tot en met 2016 aanzienlijk is afgenomen. Het aantal veroordeelde woninginbrekers fluctueerde over de tijd (tussen maximaal 2.759 in 2003 en minimaal 1.466 in 2016), maar is over de gehele periode gezien met 42% afgenomen.

Opvallend is de forse daling vanaf 2014. Het aantal veroordeelde straatrovers laat met uitzondering van een piek in 2012 een stabiel dalende trend zien. Het aantal veroordeelde straatrovers is met 75% sterk afgenomen, van 2.100 in 2002 tot 514 in 2016. Het aantal veroordeelde overvallers fluctueerde over de tijd (tussen maximaal 896 in 2012 en minimaal 454 in 2016), maar is over de gehele periode bezien met 45% afgenomen. Met name vanaf 2012 is het aantal overvallers sterk gedaald. Deze dalende trends zijn in lijn met bevindingen op basis van politieregistraties: ook bij de politie neemt het aantal geregistreerde woninginbraken, straatroven en overvallen af (Kalidien, 2019; Van Aalst & Nauta, 2018).

4.1.2 Achtergrondkenmerken

HIC-daders zijn relatief jong bij de HIC-strafzaak en komen tevens op jonge leeftijd voor het eerst in aanraking met justitie (het gaat hierbij om enig delict, niet specifiek om het eerste HIC-delict). Dit geldt in het bijzonder voor straatrovers. Ten tijde van de huidige strafzaak in 2016 is zo'n 40% van de veroordeelde straatrovers minderjarig, tegen 17% van de overvallers, 14% van de woninginbrekers en 6% van alle daders. Gekeken naar de leeftijd bij het eerste justitiecontact blijkt 79% van de veroordeelde straatrovers in 2016 minderjarig te zijn geweest bij de eerste strafzaak. Maar ook bij de veroordeelde woninginbrekers en overvallers had respectievelijk 65% en 64% de eerste strafzaak terwijl ze nog minderjarig waren. Bij de totale groep veroordeelde daders in 2016 ligt dit percentage op 29%. Bovendien had ongeveer de helft van de HIC-daders veroordeeld in 2016 (44% tot 53%) de eerste strafzaak al op 12 tot 15-jarige leeftijd, terwijl dit percentage op 17% ligt bij de totale groep daders. Deze bevindingen zijn in lijn met eerder nationaal en internationaal onderzoek dat laat zien dat het aandeel minderjarigen onder woninginbrekers, overvallers en straatrovers aanzienlijk is en dat met name straatroof wordt gepleegd door zeer jonge personen (Bennet & Brookman, 2010; Ferwerda et al., 2002; Mesu et al., 2013; Smith, 2003; Van den Handel et al., 2009).

Over de tijd heen bezien, zijn er een paar noemenswaardige ontwikkelingen wat betreft de leeftijd van HIC-daders. Hoewel HIC-daders anno 2016 relatief jong zijn, is het aandeel minderjarige woninginbrekers en straatrovers wel afgenomen over de tijd. Het aandeel minderjarige woninginbrekers is gedaald van 26% in 2006-2007 tot 14% in 2014-2016, het aandeel minderjarige straatrovers is gedaald van 51% in 2006-2007 tot 40% in 2014-2016. De daling in minderjarige straatrovers is toe te schrijven aan een halvering in het aandeel 12- tot 15-jarigen (van 28% in 2007 tot 14% in 2016). Gekeken naar de eerste strafzaak valt juist op dat het aandeel overvallers dat op 12- tot 15-jarige leeftijd de eerste strafzaak had is toegenomen van 30-35% in 2002-2006 tot 46% in 2015-2016.

Uit de strafrechtelijke voorgeschiedenis blijkt dat de HIC-daders vaak al eerder met justitie in aanraking zijn gekomen. In 2016 heeft respectievelijk 83%, 80% en 74% van de veroordeelde woninginbrekers, overvallers en straatrovers één of meerdere eerdere strafzaken op hun naam staan. Van alle daders veroordeeld in 2016 heeft 60% eerdere strafzaken.

Uit de strafrechtelijke voorgeschiedenis blijkt tevens dat de veroordeelde HIC-daders zich niet beperken tot hetzelfde delict als in de uitgangszaak; alle drie de groepen plegen ook andere (HIC-)delicten. We zien dus betrekkelijk weinig specialisatie bij de HIC-daders. Woninginbrekers specialiseren zich nog het meeste: 35% heeft eerdere woninginbraakstrafzaken. Deze bevindingen komen overeen met de resultaten uit eerder onderzoek. Daaruit blijkt dat woninginbrekers, straatrovers en

overvallers vaak verschillende typen vermogens- en geweldsdelicten plegen (Bernasco, 2009; Ferwerda et al., 2002; Maguire et al., 2010; Mesu et al., 2013; Rovers et al., 2010).

Ook blijkt uit de strafrechtelijke voorgeschiedenis dat met name woninginbrekers veel eerdere strafzaken op hun naam hebben staan. In 2016 ligt het gemiddeld aantal eerdere strafzaken bij veroordeelde woninginbrekers op elf, terwijl dit aantal bij veroordeelde overvallers, straatrovers en alle daders op respectievelijk acht, zeven en vijf ligt. In de periode 2002 tot en met 2016 is het gemiddeld aantal eerdere strafzaken wel afgenomen bij woninginbrekers (van vijftien naar elf) en overvallers (van elf naar acht). Ook eerder nationaal en internationaal onderzoek heeft laten zien dat woninginbrekers een zeer actieve dadergroep vormen en dat zij vele delicten plegen (Maguire et al., 2010; Mesu & Van Nobelen, 2012b; Van den Handel et al., 2009).

Van de veroordeelde overvallers in 2016 heeft ruim een derde een woningoverval gepleegd en bijna twee derde een andere overval (zoals een overval op een winkel, tankstation of horecagelegenheid). Over de tijd heen heeft hierin wel een verschuiving plaatsgevonden. Hoewel het totale aantal overvallen is afgenomen in de onderzoeksperiode, is binnen de overvallen het aandeel woningovervallen toegenomen van 22% in 2002 tot 37% in 2016 en het aandeel andere overvallen dus juist afgenomen.

Uit de afdoeningsgegevens blijkt dat woninginbraak- en straatroofstrafzaken in 2016 meestal zijn afgedaan met een korte vrijheidsstraf van maximaal zes maanden (respectievelijk 34% en 38%) of een werkstraf (respectievelijk 25% en 24%), terwijl bij overvalstrafzaken de meerderheid is afgedaan met een lange vrijheidsstraf van ten minste zes maanden (53%). Hoewel zowel straatroof als overval een geweldscomponent bevat (in tegenstelling tot woninginbraak), wordt een overval gemiddeld toch zwaarder bestraft dan een straatroof. Dit heeft waarschijnlijk te maken met strafverzwarende omstandigheden, zoals het plegen van het delict in vereniging en het gebruik van wapens. Eerder onderzoek laat zien dat hier eerder sprake van is bij overvallen dan bij straatroof (Mesu & Van Nobelen, 2012a; Mesu et al., 2013; Rovers et al., 2010; Van Wijk et al., 2009; Van Wilsem, 2010).

Tot slot blijkt dat de meeste HIC-strafzaken worden afgedaan in de Randstad. In de rechtbanken Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Midden-Nederland (waarin Utrecht ligt) wordt ongeveer de helft van de woninginbraak- en overvalstrafzaken en meer dan twee derde van de straatroofstrafzaken behandeld. Ook eerder nationaal en internationaal onderzoek laat zien dat HIC-delicten vaker plaatsvinden in stedelijke gebieden, ook als rekening wordt gehouden met het aantal inwoners (Catalano, 2006; Federal Bureau of Investigation, 2014; Klein Haneveld et al., 2012; Mesu & Van Nobelen, 2012a; Mesu et al., 2013).

4.1.3 *Recidive*

Van de veroordeelde HIC-daders in 2016 recidiveert een aanzienlijk deel binnen twee jaar. Zo blijkt dat 54% van de woninginbrekers, 53% van de straatrovers en 43% van de overvallers binnen twee jaar een nieuwe strafzaak heeft voor een misdrijf, ongeacht de aard of ernst daarvan. Bij alle veroordeelde daders is het tweejarige recidivepercentage 26%. Dit betekent dat de veroordeelde HIC-daders een grotere kans hebben om te recidiveren dan alle veroordeelde daders. HIC-

daders vormen dus een actieve dadergroep. Dit bleek ook al uit de hierboven beschreven strafrechtelijke voorgeschiedenis: veel HIC-daders hebben eerdere strafzaken en het gemiddeld aantal eerdere strafzaken ligt relatief hoog. De bevindingen zijn in lijn met eerder internationaal onderzoek waaruit blijkt dat HIC-daders horen bij de dadergroepen die het meeste recidiveren van alle veroordeelde daders (Cunliffe & Sheppard, 2007; Duncan, 2016; Florida Department of Corrections, 2019; Jehle, 2014; Ministry of Justice, 2014).

Verder blijkt dat veroordeelde HIC-daders veelal recidiveren met een ander soort delict. De HIC-recidive en speciale recidive liggen namelijk een stuk lager dan de algemene recidive. Zo'n 14% van de woninginbrekers, 12% van de straatrovers en 7% van de overvallers in 2016 heeft binnen twee jaar een nieuwe strafzaak vanwege een HIC-delict. De speciale recidive laat zien dat 12% van de woninginbrekers, 5% van de straatrovers en 3% van de overvallers binnen twee jaar een nieuwe strafzaak heeft vanwege respectievelijk een woninginbraak-, straatroof of overval. Hoewel deze percentages uitsluitend betrekking hebben op de eerste recidivezaak kan, gezien de bevindingen bij de strafrechtelijke voorgeschiedenis, geconcludeerd worden dat veroordeelde HIC-daders zich niet beperken tot één type delict. Deze bevinding is, zoals hierboven ook reeds beschreven, in lijn met eerder onderzoek: woninginbrekers, straatrovers en overvallers plegen vaak verschillende typen vermogens- en geweldsdelicten (Bernasco, 2009; Ferwerda et al., 2002; Maguire et al., 2010; Mesu et al., 2013; Rovers et al., 2010). Verder blijkt uit de speciale recidive (en de strafrechtelijke voorgeschiedenis) dat overvallers de sterkste generalisten zijn en woninginbrekers zich wel wat meer specialiseren. Ook deze bevinding is in lijn met eerder onderzoek (Nadesu, 2008).

4.1.4 Recidiveontwikkeling over de tijd

Gekeken naar de recidiveontwikkeling in de laatste tien jaar (2007 tot en met 2016) blijkt dat de tweejarige algemene recidive afgenomen of gelijk is gebleven bij de drie HIC-dadergroepen. Dit geldt zowel voor de feitelijke als de gecorrigeerde recidive²⁹, welke niet heel veel verschillen (maximaal 3 procentpunt verschil). De feitelijke recidive van woninginbrekers laat zien dat 57% van veroordeelde woninginbrekers in 2007 binnen twee jaar een nieuwe strafzaak heeft en dat dit percentage over de tijd heen bijna gelijk is gebleven tot 54% in cohort 2016. De gecorrigeerde recidive van woninginbrekers laat een kleine daling zien, namelijk van 59% in 2007 naar 55% in 2016. De feitelijke recidive van straatrovers laat een lichte daling zien van 53% in 2007 tot 50% in 2014, maar in de jaren daarna stijgt de recidive weer naar 53% in 2016. De gecorrigeerde recidive van straatrovers laat een vergelijkbare trend zien: een daling van 56% in 2007 tot 50% in 2014, daarna een stijging tot 54% in 2015, maar in 2016 is er toch weer sprake van een daling tot 52%. De feitelijke recidive van overvallers daalt van 50% in 2007 tot 38% in 2014, maar in 2016 is de feitelijke recidive weer opgelopen tot 43%. De gecorrigeerde recidive van overvallers (enkel beschikbaar voor de periode 2012 tot en met 2016) laat een vergelijkbare trend zien: een toename van 38-39% in 2012-2014 tot 43% in 2016.

De trendbreuk in de recidiveontwikkeling die in de vorige recidivemeting onder HIC-daders (Blokdijs et al., 2019) werd waargenomen lijkt zich in deze recidivemeting enkel bij de overvallers door te zetten. De stijgende recidivetrend bij woninginbraak en straatroof wordt in 2016 niet doorgezet. Dat is bij de overvallers wel het geval.

²⁹ Bij de gecorrigeerde recidive is rekening gehouden met verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de daders over de tijd.

Dit is extra opvallend omdat juist bij de overvallers in eerdere jaren de grootste daling te zien was met een relatieve afname van de gecorrigeerde recidive van 28% in de periode 2004 tot en met 2013 (Beijersbergen et al., 2018). Van 2014 tot en met 2016 is er echter sprake van een relatieve toename van de gecorrigeerde recidive van 12% bij overvallers. Het zou kunnen dat de toegenomen aandacht voor HIC (inclusief overvallen) wat begint af te zwakken. De in 2009 ingestelde Taskforce Overvallen (Taskforce Overvallen, 2010, 2011, 2017) is echter nog steeds actief en HIC staat ook prominent op de veiligheidsagenda (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014a; 2019). Bovendien kunnen ook andere verklaringen een rol spelen bij de recidiveontwikkeling, zoals registratie-effecten en algemene ontwikkelingen in de criminaliteit en bestrijding daarvan. Het is de vraag hoe de recidive onder overvallers zich de komende jaren zal ontwikkelen.

4.1.5 *Verwachte recidive per rechtbank*

Uit de resultaten betreffende de feitelijke en verwachte recidive per rechtbank³⁰ blijkt dat er bij diverse rechtbanken significante verschillen bestaan tussen de feitelijke en verwachte recidive van woninginbrekers, straatrovers en overvallers. Als echter gekeken wordt naar de effectgrootte, welke aangeeft hoe sterk het effect is ongeacht de grootte van de onderzoeksgroep, dan blijkt slechts in twee van deze gevallen sprake van een relevant verschil. Allereerst ligt bij rechtbank Overijssel de recidive onder straatrovers lager dan verwacht mag worden op basis van de in het onderzoek meegenomen achtergrondkenmerken. De feitelijke recidive is 11,2 procentpunt lager dan de verwachte recidive van 52%. De effectgrootte is te kwalificeren als klein (0,156). Ten tweede ligt bij rechtbank Zeeland-West-Brabant de recidive onder overvallers lager dan verwacht. De feitelijke recidive is 6,9 procentpunt lager dan de verwachte recidive van 40%. De effectgrootte is wederom te kwalificeren als klein (0,110).

4.2 **Beperkingen**

De huidige studie kent enkele beperkingen. Een eerste beperking is dat het onderhavige onderzoek gebruikmaakt van gegevens uit het justitieel documentatiesysteem. Daarmee wordt alleen criminaliteit die onder de aandacht komt van het OM en leidt tot een strafzaak in het huidige onderzoek meegenomen, terwijl bij deze HIC-delicten sprake is van betrekkelijk lage ophelderingspercentages, zeker bij woninginbraak (Klein Haneveld e.a., 2012; Mesu & Van Nobelen, 2012a; Mesu & Van Nobelen, 2012b; Mesu e.a., 2013; Van Aalst & Nauta, 2018). De onderzoeksgroepen in het onderhavige onderzoek vormen dus slechts een klein deel van de totale populaties van daders van woninginbraak, straatroof en overvallen in Nederland. Hierbij is het aannemelijk dat de onderzoeksgroepen selecte groepen betreffen, waarbij bepaalde daders juist wel en bepaalde daders juist niet tegen de lamp lopen. Hetzelfde geldt voor de recidive: alleen recidivedelicten die zijn opgespoord en worden vervolgd door het OM zijn in kaart gebracht.

Een tweede beperking is dat de berekende tweejarige recidivepercentages bij overvallers mogelijk een onderschatting betreffen. Door lange detentieperiodes kon 15% van de overvallers niet de volle twee jaar geobserveerd worden en 6% zelfs minder

³⁰ Bij de verwachte recidive per rechtbank is rekening gehouden met de achtergrondkenmerken van de daders in de betreffende rechtbank.

dan één jaar. Hoewel survivalanalyse de beoogde methode is om een betrouwbare schatting van de recidivekans te krijgen bij verschillen in observatieperioden, zorgt het grote aandeel overvallers met een kortere observatieperiode mogelijk wel voor een vertekening. Doordat de groep die minder dan twee jaar gevolgd kon worden gezien de langere vrijheidsstraffen waarschijnlijk qua recidivekans een zwaardere groep is (met bijvoorbeeld een uitgebreider strafrechtelijk verleden) dan de groep die wel twee jaar gevolgd kon worden is er mogelijk sprake van een onderschatting van de berekende recidive bij overvallers.

Een derde beperking is dat zowel bij de berekening van de gecorrigeerde recidive-ontwikkeling als bij de verwachte recidive per rechtbank rekening is gehouden met een beperkt aantal achtergrondkenmerken van de HIC-daders, zoals geslacht, geboorteland, leeftijd en strafrechtelijke carrière, terwijl ook andere achtergrondkenmerken, zoals verslavingsproblematiek of psychosociale problematiek, van invloed kunnen zijn op de recidive. Niettemin is dit altijd nog beter dan helemaal niet corrigeren voor populatieverschillen over de tijd heen en tussen rechtbanken. Bovendien laat eerder onderzoek zien dat de in deze studie geïnccludeerde achtergrondkenmerken belangrijke voorspellers zijn voor strafrechtelijke recidive onder volwassenen (Wartna, Tollenaar & Bogaerts, 2009).

Een vierde beperking is dat de huidige studie een beschrijvende studie is, waardoor de bevindingen moeilijk te duiden zijn. Een sluitende verklaring voor de recidive-ontwikkeling onder HIC-daders over de tijd ontbreekt evenals een verklaring waarom het recidiveniveau onder HIC-daders bij bepaalde rechtbanken lager of hoger is dan verwacht. Er kunnen diverse factoren van invloed zijn op de recidiveontwikkeling over de tijd en het recidiveniveau per rechtbank, van micro factoren zoals verschillen in de achtergrondkenmerken van daders waarvoor niet gecorrigeerd is tot macro factoren zoals het criminaliteitsbestrijdingsbeleid, algemene ontwikkelingen in de criminaliteit en registratie-effecten in een bepaalde tijdperiode of bij een rechtbank. Welke factoren ten grondslag liggen aan het gevonden resultaten vereist verder onderzoek. De huidige bevindingen hebben enkel een signalerende functie.

4.3 Tot besluit

Op basis van de huidige studie kunnen drie conclusies getrokken worden. Allereerst blijkt uit de resultaten dat HIC-daders een actieve dadergroep vormen en vaak al op een jonge leeftijd beginnen met crimineel gedrag. Twee derde tot driekwart van de HIC-daders veroordeeld in de recentste jaren (2013 tot en met 2016) was minderjarig ten tijde van hun eerste strafzaak en ongeveer de helft was slechts tussen de 12 en 15 jaar. Dit is zorgwekkend, want een robuuste bevinding in de literatuur is dat crimineel gedrag op jonge leeftijd een belangrijke voorspeller is voor een langdurige en ernstige criminele carrière (Bersani, Nieuwbeerta & Laub, 2009; Blumstein, Cohen, Roth & Visher, 1986; Farrington & Hawkins, 1991; Nagin & Farrington, 1992; Tolan, 1987). Bovendien hebben studies in Zweden en Engeland laten zien dat daders die een HIC-delict plegen als hun debuut delict en daarbij minderjarig zijn de grootste kans hebben om uit te groeien tot een veelpleger (Owen & Cooper, 2013; Svensson, 2002). Het voorkomen van crimineel gedrag, en HIC-delicten in het bijzonder, op jonge leeftijd is dus cruciaal. Het lijkt dan ook belangrijk om vroegtijdig in te grijpen, bij voorkeur voordat het eerste HIC-delict is gepleegd. Eerder onderzoek laat verschillende risicofactoren voor een criminele en HIC-carrière zien, bijvoorbeeld antisociaal gedrag op jonge leeftijd (zoals agressief

gedrag, middelengebruik, kleine vergrijpen als vernieling en winkeldiefstal), ernstig spijbelgedrag en gezinsproblemen (zoals huiselijk geweld, armoede, verslavingsproblematiek en crimineel gedrag bij ouders) (Beerthuizen, Van Leijsen, Van der Laan, 2019; Derzon, 2001; Farrington, 1991; Loeber, Ahonen, Stallings & Farrington, 2017; Segeren & Fassaert, 2014). Met name een opeenstapeling van risicofactoren in de kindertijd is sterk voorspellend voor de kans op ernstig crimineel gedrag later (Loeber, Slot & Stouthamer-Loeber, 2008). Vroegsignalering en het aanpakken van deze risicofactoren zouden kunnen helpen bij het voorkomen van een criminele en HIC-carrière.

Ten tweede laten de resultaten zien dat de trendbreuk in de recidiveontwikkeling van HIC-daders die in de vorige recidivemeting (Blokdijs et al., 2019) werd waargenomen enkel doorzet bij overvallers. Van 2004 tot 2014 is de recidive onder alle drie de HIC-dadergroepen (licht) gedaald, maar in cohort 2014 en 2015 is daar voor alle drie de HIC-dadergroepen een einde aan gekomen. De huidige studie laat zien dat de stijgende recidivetrend in 2016 bij woninginbraak en straatroof niet wordt doorgezet, maar bij overvallers wel. Ook al is de oorzaak hiervan ongewis en is het onduidelijk hoe deze recidivetrend zich in de toekomst gaat ontwikkelen, het lijkt belangrijk om de aandacht voor HIC-daders, en overvallers in het bijzonder, niet af te zwakken en actief te blijven werken aan recidivevermindering bij deze daders.

Tot slot is het opvallend dat het aantal veroordeelde HIC-daders sinds 2002 enorm is afgenomen (een daling van 42% bij woninginbrekers, 45% bij overvallers en 75% bij straatrovers), terwijl de recidive bij deze groep het afgelopen decennium lang niet zo sterk is gedaald. De laatste jaren (2014 tot en met 2016) is zelfs sprake van een stabilisatie of stijging van de recidive, terwijl het aantal veroordeelde HIC-daders ook in deze jaren aanzienlijk is afgenomen. Het lijkt er dus op dat het aantal daders dat HIC-delicten pleegt aanzienlijk is teruggedrongen, maar dat er een hardnekkige groep overblijft die volhardt in het plegen van delicten. Vervolgonderzoek naar de achtergronden en problemen bij deze hardnekkige groep zou meer inzicht kunnen geven in de oorzaken van het persistente criminele gedrag en mogelijk aanknopingspunten kunnen bieden voor een effectieve aanpak.

Summary

Background characteristics and recidivism among offenders of high impact crimes convicted between 2002 and 2016

For some years now, the term 'high impact crimes' (HIC) has been used in the Netherlands to indicate offences that have a major impact on the victim, their social environment and the sense of security in society. The classic HIC offences include domestic burglary, street robbery and non-street robbery (i.e., robbery inside a building such as a bank, shop or house). Recently, the government has made great efforts to combat the HIC problem, through various policy and safety programs and by setting up a Robbery Task Force.

In the current study, we examined the background characteristics and recidivism of domestic burglars, street robbers and non-street robbers convicted between 2002 and 2016. This study is part of a five-year research program into recidivism among HIC offenders, which started mid-2016. The current study is a follow-up of two earlier recidivism studies among all convicted HIC offenders in the Netherlands in 2002-2013 and 2002-2015 and a feasibility study into regional recidivism rates among convicted HIC offenders. The following research questions were answered:

- 1 What are the background characteristics of convicted HIC offenders and how do the characteristics of this group compare to the characteristics of the total group of convicted offenders?
- 2 What is the recidivism rate among convicted HIC offenders: What percentage of the HIC offenders came back into contact with the criminal justice system within two years of their HIC criminal case (prevalence of recidivism)? How does the recidivism rate among this group compare to the recidivism rate among the total group of convicted offenders?
- 3 How do recidivism rates among convicted HIC offenders develop over time, taking into account shifts in the background characteristics of offenders over time?
- 4 What are the recidivism rates among convicted HIC offenders for each court, taking into account differences in the background characteristics of offenders between the different courts?

Method

The research was carried out according to the WODC recidivism monitor procedures, using data from the Research and Policy Database for Judicial Information (OBJD). The OBJD is a pseudonymous version of the Justice Documentation System (JDS), the Dutch legal registration system for criminal cases. The use of the OBJD implies that only crime that comes to the Public Prosecution Service's attention is included in this research. Therefore, offences and offenders that are not detected by the police and are not prosecuted by the Public Prosecution Service are not taken into consideration.

The research group examined in the current study includes offenders of domestic burglary, street robbery and non-street robbery who were prosecuted by the Public Prosecution Service between 2002 and 2016 and where a HIC offence was proven. More specifically, these are perpetrators for whom the HIC offence has irrevocably ended in a court order or has been settled by the Public Prosecution Service (including discretionary dismissals, but excluding acquittals, technical dismissals and other technical decisions). In this report the research group is referred to as 'convicted offenders'.

To put the background characteristics and recidivism percentages of the convicted HIC offenders in the most recent year (2016) in perspective, these data are compared to the characteristics and recidivism rates of a reference group, namely all convicted offenders in 2016 in the Netherlands. This reference group includes all offenders of a criminal offence in which the criminal case was terminated irrevocably in a court order or was settled by the Public Prosecution Service. It is important to note that a direct comparison between the HIC offenders and the reference group is not possible. The purpose of the data of the reference group is solely to put the data of the HIC offenders in perspective.

This study was carried out following the WODC recidivism monitor procedures. According to the recidivism monitor, recidivism is defined as a new criminal case. A criminal case refers to a case that has irrevocably ended in a court order or has been settled by the Public Prosecution Service, as well as cases that have not yet been (irrevocably) ended or settled. This study examined the *two-year recidivism prevalence*. This is the percentage of people from the research group that committed a new offence within two years that led to a new criminal case. In this study three forms of recidivism are examined: general recidivism, HIC recidivism, and special recidivism. General recidivism refers to when a person has a new criminal case for any new offence. HIC recidivism refers to when a person has a new criminal case for a HIC offence. In this study, special recidivism refers to when a person has a new criminal case for the same kind of offence as the original offence, that is domestic burglary, street robbery or non-street robbery. Recidivism rates have been calculated using survival analysis. This is adjusted for incapacitation time, in other words, for the time that offenders were in detention and reoffending was not possible.

To see how the two-year general recidivism prevalence among the HIC offenders has developed in the past ten years (between 2007 and 2016), alongside actual recidivism rates, adjusted recidivism rates have been calculated. These take into account shifts in the background characteristics of offenders over time (for example gender, age and criminal career). The reason for this correction is that fluctuations in the level of recidivism may be the result of shifts in the composition of research groups over time. Indeed, the risk profile of offenders can also change as their background characteristics change. Actual recidivism percentages are adjusted using a statistical prediction model. For all three HIC offender groups we were able to develop prediction models, however, for non-street robbers we were only able to develop a prediction model for the past five years rather than ten years.

Within the Netherlands there are 11 courts, each of which deals with cases from within a given geographical area. To get an indication of the two-year general recidivism level within the different court districts, actual recidivism rates were compared with expected recidivism rates taking into account differences in the background characteristics of offenders between courts (for example gender, age

and criminal career). This is important because differences in the level of recidivism between courts can be the result of differences in the background characteristics of offenders between courts. To calculate the expected recidivism rates a statistical prediction model was used. Per court, we compared the actual and expected recidivism rates and examined whether or not these differences were statistically significant (p value < 0.05) and relevant (effect size > 0.1). A statistically significant difference indicates that the difference is unlikely to be the result of coincidence. A relevant difference refers to the size of the difference. It is possible for a difference to be statistically significant, but irrelevant due to its negligible size.

Key findings

The most important findings of the study are described below.

Total annual convictions

- All three HIC offender groups show a substantial decrease in the number of convicted offenders between 2002 and 2016. The number of convicted domestic burglars fluctuated over time (between a maximum of 2,759 in 2003 and a minimum of 1,466 in 2016), but over the entire period decreased by 42%. The sharp drop since 2014 in the number of domestic burglars is particularly striking. The number of convicted street robbers shows, with the exception of an increase in 2012, a stable declining trend. The number of convicted street robbers decreased significantly by 75%, from 2,100 in 2002 to 514 in 2016. The number of convicted non-street robbers fluctuated over time (between a maximum of 896 in 2012 and a minimum of 454 in 2016), but over the entire period decreased by 45%. Since 2012, there has been a particularly sharp decline in the number of convicted non-street robbers.

Background characteristics

- Street robbers are relatively young when they commit this offense. At the time of their criminal case, 40% of the convicted street robbers in 2016 were minors, compared to 17% of the convicted non-street robbers, 14% of the convicted domestic burglars and 6% of convicted offenders in general. However, over recent years the percentage of underage convicted offenders has decreased for both street robbery (from 51% in 2006-2007 to 40% in 2014-2016) and domestic burglary (from 26% in 2006-2007 to 14% in 2014-2016). The decline in minor street robbers is the result of a decrease in 12 to 15 year old age category (from 28% in 2007 to 14% in 2016).
- Convicted HIC offenders came into contact with the law for the first time at a young age. This applies in particular to street robbers: 78% of the street robbers convicted in 2016 had their first criminal case under the age of 18. However, of the convicted domestic burglars and non-street robbers respectively 65% and 64% also had their first criminal case as a minor. In contrast, of the total group of offenders convicted in 2016, only 29% had their first criminal case as a minor. In addition, approximately half of the HIC offenders (44% to 53%) had their first criminal case between the ages of 12 and 15, while this is the case for only 17% of the total group of offenders. Over time, it is notable that the percentage of non-street robbers with their first criminal case between the ages of 12 and 15 increased from 30-35% in 2002-2006 to 46% in 2015-2016.
- The criminal history data show that most HIC offenders have had previous contact with the law. In 2016, respectively 83%, 80% and 74% of the convicted

domestic burglars, non-street robbers and street robbers had one or more previous criminal cases. For all convicted offenders this is 60%.

- The criminal history data also show that HIC offenders have come into contact with the law for a range of different offences. All three offender groups have committed other (HIC) offences. Hence, we do not see high levels of specialization. Of the three groups, domestic burglars tend to specialize the most: 35% has one or more previous criminal cases for domestic burglary.
- Convicted domestic burglars have the most extensive criminal record. In 2016, the average number of previous criminal cases for domestic burglars was eleven, while the convicted non-street robbers, convicted street robbers and the total group of convicted offenders had on average respectively eight, seven and five previous criminal cases. Between 2002 and 2016, the average number of previous criminal cases did decrease for both domestic burglars (from fifteen to eleven) and non-street robbers (from eleven to eight).
- Of the convicted non-street robbers, in 2016, over a third committed a domestic robbery and two thirds committed other types of non-street robbery (such as a shop robbery or bank robbery). Over time, this distribution has shifted. Although the total number of non-street robbers declined during the research period, within the group of non-street robberies the percentage of domestic robberies increased from 22% in 2002 to 37% in 2016, while the percentage of other types of non-street robbery decreased.
- Convicted street robbers and domestic burglars in 2016 were mostly punished with a short prison sentence of a maximum of six months (respectively 34% and 38%) or with community service (25% and 24%), while the majority of non-street robbers were convicted to a long prison sentence of at least six months (53%).
- The results show that most HIC criminal cases are settled in the Randstad area, namely in the courts of Amsterdam, Rotterdam, Midden-Nederland (within which Utrecht falls) and The Hague. In 2016, almost half of all domestic burglary and non-street robbery cases and more than two thirds of all street robbery cases were settled in these courts.

Recidivism rates

- The recidivism analysis shows that 54% of domestic burglars, 53% of street robbers and 43% of non-street robbers convicted in 2016 have had a new criminal case for any offence within two years of their HIC criminal case (general recidivism). The two-year recidivism rate among the total group of convicted offenders is 26%.
- Convicted HIC offenders often reoffend with other offences than their initial HIC offence. This follows from the finding that the HIC recidivism rates (7% to 14%) and special recidivism rates (3% to 12%) are much lower than the general recidivism rates (43% to 56%). Non-street robbers appear to be the strongest generalists; domestic burglars specialize somewhat more.

Recidivism rates over time

- Looking at the development of recidivism in the past ten years (between 2007 and 2016), it appears that two-year general recidivism either decreased or was stable among the three HIC offender groups. This is the case for both the actual and adjusted recidivism rates, which do not differ that much (differences are less than 3 percentage points). The actual recidivism among domestic burglars shows that 57% of domestic burglars convicted in 2007 have had a new criminal case within two years of their HIC criminal case. Over time, this percentage is quite stable; in 2016 the actual recidivism rate among domestic burglars is 54%. The

adjusted recidivism rates among domestic burglars decreased from 59% to 55% in this period. The actual recidivism rates among street robbers shows a small decrease from 53% in 2007 to 50% in 2014, and, subsequently, increased to 52% in 2016. The adjusted recidivism rates among street robbers shows a similar trend: the recidivism rate decreased from 56% in 2007 to 50% in 2014, and, subsequently, increased to 52% in 2016. The actual recidivism rates among non-street robbers decreased from 50% in 2007 to 38% in 2014, and, subsequently, increased to 43% in 2016. The adjusted recidivism rates among non-street robbers (only available between 2012 and 2016) shows a similar trend: the recidivism rate increased from 38-39% in 2012-2014 to 43% in 2016.

- The trend break in the development of recidivism, which was observed in the previous recidivism study among HIC-offenders, appears only to have continued for non-street robbers. Whilst the rising recidivism trends among domestic burglars and street robbers stagnate in 2016, the recidivism rates among non-street robbers continue to rise in 2016. This development of recidivism rates among non-street robbers is striking. Between 2004 and 2013 the strongest decrease in recidivism was seen among non-street robbers (a relative decrease of 28%), only for recidivism among this group of offenders to then show the strongest increase between 2014 and 2016 (a relative increase of 12%).

Expected recidivism per court

- In several courts the actual and expected recidivism rates among domestic burglars, street robbers and non-street robbers significantly differ. However, looking at the effect size, in only two instances is there a relevant difference. First, in court Overijssel the recidivism rate among street robbers is lower than expected based on the background characteristics included in this study. The actual recidivism rate is 11.2 percentage points lower than the expected recidivism rate of 52%. The effect size is, however, small (0.156). Second, in court Zeeland-West-Brabant, the recidivism rate among non-street robbers is also lower than expected. The actual recidivism rate is 6.9 percentage points lower than the expected recidivism rate of 40%. However, the effect size is again small (0.110).

Limitations

The current study has some limitations. A first limitation is that the present study uses data from the judicial documentation system. This means that only offences and offenders that are detected by the police and are prosecuted by the Public Prosecution Service are included in this study. This is particularly troublesome, as clear-up rates for all three HIC offences are relatively low, especially for domestic burglary. A second limitation is that the calculated two-year recidivism rates for non-street robbers may be underestimated. Due to long prison sentences, 15% of the non-street robbers were observed for less than two years and 6% were observed for less than one year. Although survival analysis is the appropriate method to obtain a reliable estimate of the risk of recidivism with different observation periods, these shortened observation periods may have resulted in an underestimation of the recidivism rates. A third limitation is that a limited number of background characteristics of the convicted HIC-offenders were used to calculate the adjusted recidivism rate over time and the expected recidivism rate per court. Whilst characteristics like gender, country of birth, age and criminal career were included, other characteristics, like substance abuse and psychological problems, which are also known to influence reoffending behavior, were not included. A fourth

limitation is that the current study is descriptive in nature. As a result a conclusive explanation is lacking for the development of recidivism over time and for why the recidivism level in certain courts is lower than expected. Several factors can influence recidivism rates, such as, offender background characteristics not included in this study, crime control policies and registration effects. Further research is needed to determine which factors are responsible for these findings. The current findings merely have a signaling function.

To conclude

The findings of the current study lead to three conclusions. First, the results show that HIC offenders are an active offender group who often engage in criminal behaviour from a young age. Two thirds to three quarters of the HIC offenders convicted in the most recent years (between 2013 and 2016) were minors at the time of their first criminal case, and approximately half were between 12 and 15 years old. This is worrying, as prior research has shown that criminal behaviour at a young age is an important predictor of a long and serious criminal career. In addition, prior research has shown that offenders who committed a HIC offence as their debut offence when a minor have the highest chance of becoming a chronic offender. Therefore, preventing criminal behavior, and especially HIC offences, at a young age seems crucial. It is therefore important to intervene early on, preferably before the first HIC offence is committed. Prior research shows that an accumulation of risk factors in childhood and young adolescence (such as aggressive behaviour, substance use, skipping school, and family issues) is a strong predictor for serious criminal behaviour later on. Detecting and addressing risk factors early is likely to help prevent a criminal and HIC career.

Second, the results indicate that the trend break in the development of the recidivism among HIC offenders, which was observed in the previous recidivism study among HIC-offenders, only continues for non-street robbers. Up until 2013 the recidivism rate among all three groups of HIC offenders decreased and in 2014 and 2015 this decrease stagnated or even reversed, resulting in an increase. This study shows that the rising recidivism trends among domestic burglars and street robbers have stagnated in 2016, but that the recidivism rates among non-street robbers continue to rise in 2016. Although the cause of these changes in recidivism rates is unknown and it is unclear how the recidivism trends will develop in the future, it seems important to continue the focus on HIC offenders and on efforts to combat reoffending among these offenders.

Finally, it is notable that the number of convicted HIC offenders since 2002 has dramatically declined (a decrease of 42% among domestic burglars, 45% among non-street robbers and 75% among street robbers), whilst the recidivism rate in the past decennium has not declined at nearly the same rate. In recent years (2014-2016) recidivism rates even stabilized or increased, while the number of convicted HIC offenders in these years continued to decrease significantly. It therefore appears that whilst the number of offenders that commit high impact crimes has decreased, the offenders that remain persist in committing crime. Future research examining the backgrounds and problems of this persistent group of offenders could lead to more insight in the causes of their persistent criminal behavior and might provide starting points for an effective approach.

Literatuur

- Aalst, M. van, & Nauta, O. (2018). *Trendrapport high impact crimes 2013-2017*. Amsterdam: DSP-groep.
- Akaike, H. (1974). A new look at the statistical model identification. *IEEE Transactions on Automatic Control*, 19, 716-723.
- Beijersbergen, K.A., Blokdijs, D., & Weijters, G. (2018). Recidive na een high impact crime: Recidive onder daders van high impact crimes veroordeeld in de periode 2002-2013. Den Haag: WODC. Cahier 2018-3.
- Beerthuizen, M.G.C.J., Leijsen, E.M.C. van, Laan, A.M. van der (2019). *Risico- en beschermende factoren in de kindertijd en vroege adolescentie voor high impact crime in de latere adolescentie en jongvolwassenheid*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-15.
- Beijersbergen, K.A., Blokdijs, D., Tollenaar, N., & Weijters, G. (2019). *Regionalisering recidivecijfers high impact crimes*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-6.
- Bennett, T., & Brookman, F. (2010). Street robbery. In F. Brookman, M. Maguire, H. Pierpoint & T.H. Bennett (red.), *Handbook on crime* (pp. 270-289). Cullompton, VK: Willan Publishing.
- Bernasco, W. (2009). Burglary. In M. Tonry (red.), *The Oxford Handbook of crime and public policy* (pp. 165-190). Oxford, VK: Oxford University Press.
- Bersani, B.E., Nieuwbeerta, P., & Laub, J.H. (2009). Predicting trajectories of offending over the life course: Findings from a Dutch conviction cohort. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 46(4), 468-494.
- Blokdijs, D., Beijersbergen, K.A., & Weijters, G. (2019). *Achtergronden en recidive onder daders van high impact crimes veroordeeld in 2002-2015*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-8.
- Blumstein, A., Cohen, J., Roth, J.A., Visher, C.A. (1986). *Criminal careers and career criminals*. Washington, DC: National Academy Press.
- Buuren, S. van, Boshuizen, H.C., & Knook, D.L. (1999). Multiple imputation of missing blood pressure covariates in survival analysis. *Statistics in medicine*, 18(6), 681-694.
- Catalano, S.M. (2006). *Criminal Victimization 2005*. Washington, DC: Bureau of Justice Statistics of U.S. Department of Justice.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (2e druk)*. Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.
- Cunliffe, J., & Sheppard, A. (2007). *Reoffending of adults: Results from 2004 cohort*. Londen: Home Office.
- Derzon, J.H. (2001). Antisocial behavior and the prediction of violence: A meta-analysis. *Psychology in the Schools*, 38(2), 93-106.
- Duncan, L. (2016). *Adult and youth reoffending in Northern Ireland (2013/2014 cohort)*. Belfast, Noord-Ierland: Analytical services group of Department of Justice.
- Farrington, D.P. (1991). Childhood aggression and adult violence: Early precursors and latter outcomes. In D.J. Pepler & K.H. Rubin (red.), *The development and treatment of childhood aggression* (pp. 5-31). New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Farrington, D.P., & Hawkins, J.D. (1991). Predicting participation, early onset, and later persistence in officially recorded offending. *Criminal Behavior and Mental Health*, 1, 1-33.
- Federal Bureau of Investigation (2014). *Crime in the United States 2013*. Geraadpleegd op 1 augustus 2017: <https://ucr.fbi.gov/crime-in-the-u.s/2013/crime-in-the-u.s.-2013>.

- Ferwerda, H.B., Bottenberg, M., & Hakkert, A. (2002). *Straatroof: Omvang, achtergronden en praktijkervaringen*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Florida Department of Corrections (2019). *Florida Prison Recidivism Report: Releases from 2010 to 2017*. Geraadpleegd op 4 december 2019: <http://fdc.myflorida.com/pub/recidivism/RecidivismReport2019.pdf>.
- Gaalen, J. van (2017). *Persoonsgericht aanpak, top X: een exploratief onderzoek*. Amersfoort: BMC-onderzoek.
- Handel, C. van den, Nauta, O., Soomeren, P. van, & Amersfoort, P. van (2009). *Hoe doen ze het toch? Modus operandi woninginbraak*. Amsterdam: DSP-groep.
- Heer-de Lange, N.E. de, & Kalidien, S.N. (2014). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2013: Ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: Boom Lemma. Justitie in Statistiek 4.
- Jehle, J. (2014). Approach, structures and outcome of the German reconviction study. In H. Albrecht & J. Jehle (red.) *National reconviction statistics and studies in Europe* (p. 89-98). Göttingen, Duitsland: Universitätsverlag Göttingen.
- Kalidien, S.N. (2017). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2016. Ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: WODC. Cahier 2017-12.
- Kalidien, S.N., & Heer-de Lange, N.E. de (2015). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2014: Ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: Boom Lemma. Justitie in Statistiek 5.
- Kaplan, E.L., & Meier, P. (1958). Nonparametric estimation from incomplete observations. *Journal of the American statistical association*, 53(282), 457-481.
- Klein Haneveld, R.K., Boes, S., & Kop, N. (2012). *Woninginbraken: Een onderzoek naar het fenomeen woninginbraken en mogelijk aanpak hiertegen*. Apeldoorn: Politieacademie.
- Loeber, R., Ahonen, L., Stallings, R., & Farrington, D.P. (2017). Violence de-mystified: Findings on violence by young males in the Pittsburgh Youth Study. *Canadian Psychology-Psychologie Canadienne*, 58(4), 305-315. doi:10.1037/cap0000110.
- Loeber, R., Slot, N.W., & Stouthamer-Loeber, M. (2008). A cumulative developmental model of risk and promotive factors. In R. Loeber, N.W. Slot, P.H. van der Laan & M. Hoeve (red.), *Tomorrow's criminals: The development of child delinquency and effective interventions* (pp. 133-161). Farnham: Ashgate.
- Maguire, M., Wright, R., & Bennett, T. (2010). Domestic burglary. In F. Brookman, M. Maguire, H. Pierpoint & T.H. Bennett (red.), *Handbook on crime* (pp. 3-25). Cullompton, VK: Willan Publishing.
- Mesu, S., & Nobelen, D. van (2012a). *Gewelddadige vermogenscriminaliteit: Overvallen en straatroof 2010-2011*. Zoetermeer: KLPD-IPOL.
- Mesu, S., & Nobelen, D. van (2012b). *Woningcriminaliteit: Verslag van een onderzoek voor het Nationaal dreigingsbeeld 2012*. Zoetermeer: KLPD-IPOL.
- Mesu, S., Nobelen, D. van, Mark, J. van der, & Verschuuren, E. (2013). *Gewelddadige vermogenscriminaliteit: Overvallen en straatroof 2012*. Driebergen: Politie Landelijke Eenheid.
- Ministerie van Justitie en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2002). *Naar een veiliger samenleving*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (2014a). *Veiligheidsagenda 2015-2018*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (2014b). *Nieuwsbrief Aanval op HIC*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (2016). *Brief aan Tweede Kamer: Resultaten aanpak high impact crime*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.

- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2019). *Uitwerking Veiligheidsagenda 2019-2022*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.
- Ministry of Justice (2014). *Proven re-offending statistics: Quarterly bulletin April 2011 to March 2012 England and Wales*. Londen: Ministry of Justice.
- Nadesu, A. (2008). *Reconviction patterns of released prisoners: A 48-month follow-up*. Wellington, Nieuw Zeeland: Department of Corrections.
- Nagin, D.S., & Farrington, D.P. (1992). The onset and persistence of offending. *Criminology*, 30, 501-523.
- Openbaar Ministerie (2015). *Handboek maatschappelijke classificaties*. Den Haag: Openbaar Ministerie.
- Owen, N., & Cooper, C. (2013). *The start of a criminal career: Does the type of debut offence predict future offending?* Londen: Home Office.
- Rom, M.D. (2013). An improved Hochberg procedure for multiple tests of significance. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 66, 189-196.
- Rovers, B., Bruinsma, M., Jacobs, M., Jans, M., Moors, H., Siesling, M., & Fijnaut, C. (2010). *Overvallen in Nederland: Een fenomeenanalyse en evaluatie van de aanpak*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Rovers, B., & Hoogeveen, C. (2016). *Landelijk kader voor de veiligheidshuizen: Invoering, ontwikkeling en knelpunten*. 's-Hertogenbosch: BTVO/Bureau Alpha.
- Royston, P. (2001). Flexible alternatives to the Cox-model, and more. *The Stata Journal*, 1, 1-28.
- Segeren, M., & Fassaert, T. (2014). *In de nesten: Analyse van de voorgeschiedenis van een groep jongvolwassen gewelddadige veelplegers uit Amsterdam*. Amsterdam: GGD Amsterdam.
- Smith, J. (2003). *The nature of personal robbery*. Londen: Home Office.
- Svensson, R. (2002). Strategic offences in the criminal career context. *British Journal of Criminology*, 42(2), 395-411.
- Taskforce Overvallen (2010). *Factsheet Taskforce Overvallen*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Taskforce Overvallen (2011). *Actieprogramma Ketenaanpak Overvalcriminaliteit: Advies van de Taskforce Overvallen aan de minister van Veiligheid en Justitie voor acties ter verbetering van de ketenaanpak van overvalcriminaliteit in Nederland*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Taskforce Overvallen (2017). *Actieprogramma Ketenaanpak Overvallen 2.0: Advies van de Taskforce Overvallen aan de minister van Veiligheid en Justitie inzake de aanpak van overvallen*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Tolan (1987). Implications of age of onset for delinquency risk. *Journal of abnormal child psychology*, 15(1), 47-65.
- Wartna, B.J.S., Alberda, D.L., & Verweij, S. (2013). *Wat werkt in Nederland en wat niet?: Een meta-analyse van Nederlands recidiveonderzoek naar de effecten van strafrechtelijke interventies*. Den Haag: WODC. Onderzoek en Beleid-307.
- Wartna, B.S.J., & Tollenaar, N. (2006). *Recidive 1997-2003: Ontwikkelingen in het niveau van de strafrechtelijke recidive van jeugdige en volwassen daders*. Den Haag: WODC. Fact sheet 2006-5.
- Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-Recidivemonitor: 4e, herziene versie*. Den Haag: WODC. Memorandum 2011-3.
- Wijk, A.Ph. van, Nieuwenhuis, A., Arts, N., & Mehlbaum, S. (2009). *Inpakken niet nodig: Een profiel van straatrovers in Almere*. Arnhem: Bureau Beke.
- Wilsem, J. van (2010). Het verband tussen hoe en waar: De invloed van locatie op pleegwijze bij straatroof. *Mens & Maatschappij*, 85(1), 27-46.

Bijlage 1 Samenstelling klankbordgroep

Voorzitter

Dhr. prof. dr. W. Bernasco

Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en
Rechtshandhaving / Vrije Universiteit Amsterdam

Leden

Dhr. dr. H. Ferwerda

Dhr. B. Hartog MSc

Bureau Beke

Directie Beschermen, Aanpakken en Voorkomen,
ministerie van Justitie en Veiligheid

Mw. E. Jongeneel

Dhr. P. Meinhardt MSc

Openbaar Ministerie

Dhr. J. van der Stap MSc

Dhr. J. de Waard

Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond

Arrondissementsparket Midden-Nederland,

Landelijke eenheid, Nationale Politie

Directie Rechtshandhaving en Criminaliteits-
bestrijding, ministerie van Justitie en Veiligheid

Bijlage 2 Voorspellingsmodellen gecorrigeerde recidiveontwikkeling

Verschuivingen in de onderzoeksgroepen vertroebelen het zicht op de ontwikkeling van de recidive over de tijd. Er zijn daarom naast de feitelijke recidivepercentages ook gecorrigeerde percentages berekend. De correctie van de recidivecijfers vindt plaats met behulp van een voorspellingsmodel. Meer specifiek is gebruikgemaakt van een parametrisch survivalmodel, een bijzondere vorm van regressieanalyse (Royston, 2001). Het model geeft schattingen van de invloed van verschillende achtergrondkenmerken op de recidivekans. Aan de hand van de resultaten van deze modellen kunnen de recidivecijfers per cohort worden gecorrigeerd. Op deze manier kan de ontwikkeling ook in beeld worden gebracht hoe deze eruit zou zien wanneer de onderzoeksgroepen wat betreft bekende achtergrondkenmerken onveranderd zouden zijn gebleven over de onderzoeksperiode.

De correctie bestaat uit grofweg drie stappen. De eerste stap is het imputeren van ontbrekende waarden op achtergrondkenmerken, zodat ook deels incomplete cases kunnen worden meegenomen in de analyses. Missende waarden op de achtergrondkenmerken zijn aangevuld met multiële imputatie middels de 'Chained Equations'-methode (Van Buuren, Boshuizen & Knook, 1999).

De tweede stap is het opstellen van een voorspellingsmodel waarmee de tweejarige recidiveprevalentie per cohort zo goed mogelijk wordt voorspeld. Vanwege de relatief lage aantallen daders per cohort is gebruikgemaakt van een tienvoudige kruisvalidatie. Dit houdt in dat de totale populatie in tien gelijke delen is gesplitst, waarvan er negen gebruikt worden om het model te fitten en het overige tiende deel om voorspellingen te toetsen. Dit wordt herhaald voor elk van de tien afzonderlijke delen van de gegevens. Bij de modelselectie is gebruikgemaakt van het Akaike Informatiecriterium (AIC). Het Akaike Informatiecriterium (AIC) is een maat voor hoe goed het gekozen voorspellingsmodel past bij de data, maar rekening houdt met overcomplexiteit van het model (Akaike, 1974). Hoe lager het AIC, hoe beter het model past. Door middel van het AIC kunnen verschillende modellen met elkaar vergeleken worden. De fit van het beste model wordt voldoende geacht als het absolute verschil tussen de feitelijke en voorspelde recidivepercentage (absolute voorspelfout) per cohort niet groter is dan één procentpunt en het relatieve verschil tussen de feitelijke en voorspelde recidivepercentage (relatieve voorspelfout) per cohort niet groter is dan vijf procent. Met andere woorden, als aan deze twee voorwaarden wordt voldaan is de veronderstelling dat het model een nauwkeurige schatting geeft van de invloed van de achtergrondkenmerken op het tweejarige recidivepercentage. Het beste model was het model dat in de tien valideringsamples de kleinste gemiddelde afwijking (voorspelfout) te zien gaf tussen de voorspelde en de feitelijke tweejarige recidive.

In de derde en laatste stap wordt het voorspellingsmodel gebruikt om per cohort de gecorrigeerde recidive te berekenen, waarbij cohort 2016 als referentiejaar werd genomen. Dit betekent dat we doen alsof de daders in de eerdere cohorten dezelfde achtergrondkenmerken hadden als de daders in cohort 2016.

Het voorspellingsmodel van zowel woninginbraak, straatroof als overval betreft een parametrisch survivalmodel. De invloed van de variabelen op de *baseline hazard* wordt geschat aan de hand van een bepaalde *scale*. In het geval van het model van

woninginbraak betreft dit de *hazard scale* en in het geval van de modellen van straatroof en overval de *probit scale*. In alle gevallen had de *baseline hazard* van het optimale model vijf vrijheidsgraden. Voor elke onderzoeksgroep zijn in het voorspellingsmodel de volgende variabelen opgenomen³¹: sekse, geboorteland, leeftijd bij uitgangszaak, leeftijd bij eerste strafzaak, aantal eerdere strafzaken, eerdere strafzaken met HIC-delict, aantal eerdere strafzaken met hetzelfde delict, afdoening, veroordelingsdichtheid alle strafzaken, veroordelingsdichtheid HIC-strafzaken en veroordelingsdichtheid strafzaken met hetzelfde delict. In het voorspellingsmodel van overval is tevens de variabele type overval meegenomen. Voor overval bleek het lastig om een model samen te stellen dat een betrouwbare schatting geeft van de gecorrigeerde recidiveontwikkeling in de periode 2007-2016. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de wijze waarop de achtergrondkenmerken van overvallers samenhangen met recidive over de jaren heen is veranderd. Het bleek wel mogelijk om de gecorrigeerde recidive te berekenen voor een kortere periode. Voor overval is daarom een model ontwikkeld voor de gecorrigeerde recidiveontwikkeling in de periode 2012-2016. Uiteindelijk is in alle gevallen de fit van het model goed, er werd voldaan aan de voorwaarden die gesteld werden aan de voorspelfout.

In tabel B1 staan voor iedere onderzoeksgroep de kenmerken van het voorspellingsmodel samengevat.

Tabel B1 Kenmerken voorspellingsmodellen gecorrigeerde recidive-ontwikkeling HIC-daders

	Woninginbraak 2007-2016	Straatroof 2007-2016	Overval 2012-2016
Aantal vrijheidsgraden	5	5	5
Schaal	<i>hazard</i>	<i>probit</i>	<i>probit</i>
Variabelen			
Sekse	x	x	x
Geboorteland	x	x	x
Leeftijd bij uitgangszaak ^a	x	x	x
Leeftijd bij eerste strafzaak ^a	x	x	x
Aantal eerdere strafzaken ^a	x	x	x
Aantal eerdere strafzaken met HIC-delict ^a	x	x	x
Aantal eerdere strafzaken met hetzelfde delict ^a	x	x	x
Afdoening	x	x	x
Veroordelingsdichtheid alle strafzaken	x	x	x
Veroordelingsdichtheid HIC-strafzaken	x	x	x
Veroordelingsdichtheid strafzaken met hetzelfde delict	x	x	x
Type overval	n.v.t.	n.v.t.	x

a log, kwadraat of vierkantswortel

31 Uit exploratieve analyses bleek dat de invloed van sommige variabelen op recidive niet lineair verloopt (bij één of meerdere HIC-dadergroepen). Om rekening te houden met deze niet-lineaire verbanden met de uitkomstmaat is in sommige gevallen de log, het kwadraat of de vierkantswortel van de variabele meegenomen in het model. Door dit te doen worden de voorspellingen van het voorspellingsmodel beter.

Bijlage 3 Voorspellingsmodellen verwachte recidive per rechtbank

Verschillen in de achtergrondkenmerken van de HIC-daders tussen de rechtbanken maakt het lastig om rechtbanken onderling met elkaar te vergelijken. Daarom is er, naast de feitelijke recidive, ook de verwachte recidive per rechtbank berekend. Dit gebeurt met behulp van een voorspellingsmodel. Meer specifiek is (net als beschreven in bijlage 2) gebruikgemaakt van een parametrisch survivalmodel, een bijzondere vorm van regressieanalyse (Royston, 2001). Voor elke HIC-onderzoeksgroep (woninginbrekers, straatrovers en overvallers veroordeeld in 2014 tot en met 2016) is een voorspellingsmodel ontwikkeld die binnen een redelijke foutmarge de verwachte recidive per rechtbank kan generen.

Voordat geprobeerd is een betrouwbaar model per onderzoeksgroep samen te stellen zijn er drie voorbereidende stappen ondernomen. Allereerst zijn personen die ontbrekende waarden hadden op de variabele rechtbank uit de onderzoeksgroepen verwijderd. Bij woninginbraak waren dit in totaal 7 personen (0,1%), bij straatroof 3 personen (0,1%) en bij overval 6 personen (0,4%). Ten tweede zijn per onderzoeksgroep de daders uit de drie meest recente cohorten, namelijk 2014 tot en met 2016, samengevoegd. Het is mogelijk dat een dader in meerdere cohorten met een uitgangszaak voorkomt. In dat geval is de eerst voorkomende uitgangszaak als uitgangszaak aangewezen. Tot slot is voor elke dader een gewicht van de rechtbank toegevoegd. Het gewicht betreft het aantal HIC-daders per rechtbank X gedeeld door het gemiddeld aantal HIC-daders per rechtbank. Door middel van het toevoegen van een gewicht aan het model corrigeer je voor de verschillen in aantal HIC-daders per rechtbank: elke rechtbank weegt hierdoor even zwaar mee.

De werkwijze waarbij de verwachte recidive per rechtbank wordt berekend is grotendeels gelijk aan de werkwijze van de gecorrigeerde recidive over de tijd, welke is beschreven in bijlage 2. Ook hier bestaat de correctie uit grofweg drie stappen. Ten eerste zijn ontbrekende waarden op achtergrondkenmerken geïmputeerd, zodat ook deels incomplete cases kunnen worden meegenomen in de analyses. Ten tweede is door middel van tienvoudige kruisvalidatie een voorspellingsmodel opgesteld waarmee de tweejarige recidiveprevalentie zo goed mogelijk wordt voorspeld. Bij de modelselectie is gebruikgemaakt van het Akaike Informatie-criterium (AIC). De fit van het beste model wordt voldoende geacht als het absolute verschil tussen de feitelijke en voorspelde recidivepercentage (absolute voorspelfout) niet groter is dan één procentpunt en het relatieve verschil tussen de feitelijke en voorspelde recidivepercentage (relatieve voorspelfout) niet groter is dan vijf procent. Hierin verschilt de werkwijze iets van de werkwijze beschreven in bijlage 2. Waar eerder de voorspelfout per cohort is berekend, is hier de voorspelfout over alle drie de cohorten samen berekend. Het beste model was het model dat in de tien valideringsamples de kleinste gemiddelde afwijking (voorspelfout) te zien gaf tussen de voorspelde en de feitelijke tweejarige recidive. In de derde en laatste stap wordt het voorspellingsmodel gebruikt om per rechtbank de verwachte recidive te berekenen.

Het voorspellingsmodel van zowel woninginbraak, straatroof als overval betreft een parametrisch survivalmodel. In elk model wordt de invloed van de variabelen op de *baseline hazard* geschat aan de hand van de *hazard scale*. Voor woninginbraak en overval had de *baseline hazard* van het optimale model vijf vrijheidsgraden, in het

model van straatroof drie vrijheidsgraden. In alle gevallen is de fit van het model goed, er werd voldaan aan de voorwaarden die gesteld werden aan de voorspelfout. Voor elke onderzoeksgroep zijn in het voorspellingsmodel de volgende variabelen opgenomen³²: sekse, geboorteland, leeftijd bij uitgangszaak, leeftijd bij eerste strafzaak, aantal eerdere strafzaken, eerdere strafzaken met HIC-delict, aantal eerdere strafzaken met hetzelfde delict, afdoening, veroordelingsdichtheid alle strafzaken, veroordelingsdichtheid HIC-strafzaken en veroordelingsdichtheid strafzaken met hetzelfde delict. In het voorspellingsmodel van overval is tevens de variabele type overval meegenomen.

In tabel B2 staan voor iedere onderzoeksgroep de kenmerken van het voorspellingsmodel samengevat.

Tabel B2 Kenmerken voorspellingsmodellen verwachte recidive HIC-daders veroordeeld in 2014-2016 per rechtbank

	Woninginbraak	Straatroof	Overval
Aantal vrijheidsgraden	5	3	5
Schaal	<i>hazard</i>	<i>hazard</i>	<i>hazard</i>
Variabelen			
Sekse	x	x	x
Geboorteland	x	x	x
Leeftijd bij uitgangszaak ^a	x	x	x
Leeftijd bij eerste strafzaak ^a	x	x	x
Aantal eerdere strafzaken ^a	x	x	x
Aantal eerdere strafzaken met HIC-delict ^a	x	x	x
Aantal eerdere strafzaken met hetzelfde delict ^a	x	x	x
Afdoening	x	x	x
Veroordelingsdichtheid alle strafzaken	x	x	x
Veroordelingsdichtheid HIC-strafzaken	x	x	x
Veroordelingsdichtheid strafzaken met hetzelfde delict	x	x	x
Type overval	n.v.t.	n.v.t.	x

a log, kwadraat of vierkantswortel

32 Uit exploratieve analyses bleek dat de invloed van sommige variabelen op recidive niet lineair verloopt (bij één of meerdere HIC-dadergroepen). Om rekening te houden met deze niet-lineaire verbanden met de uitkomstmaat is in sommige gevallen de log, het kwadraat of de vierkantswortel van de variabele meegenomen in het model. Door dit te doen worden de voorspellingen van het voorspellingsmodel beter.

Bijlage 4 Feitelijke en verwachte recidive van HIC-daders, betrouwbaarheidsintervallen en effectgroottes, per rechtbank

Tabel B3 Feitelijke en verwachte tweejarige recidiveprevalentie, betrouwbaarheidsinterval en effectgrootte naar de rechtbank waar de strafzaak van HIC-daders in 2014-2016 is afgedaan

		Feitelijke recidive	Betrouwbaarheidsinterval feitelijke recidive		Verwachte recidive	Effectgrootte
	N		ondergrens	bovengrens		
Woninginbraak						
Amsterdam	576	57,5	55,7 - 59,3		55,7	0,024
Noord-Holland	397	56,5	54,4 - 58,7		52,7	0,052
Midden-Nederland	602	59,2	57,4 - 60,9		56,5	0,035
Noord-Nederland	524	51,5	49,6 - 53,3		54,9	0,047
Den Haag	710	58,7	57,0 - 60,3		57,1	0,021
Rotterdam	703	50,3	48,8 - 51,9		54,5	0,057
Limburg	307	49,6	47,0 - 52,2		49,5	0,002
Oost-Brabant	406	54,3	52,1 - 56,5		52,2	0,029
Zeeland-West-Brabant	312	39,3	36,9 - 41,8		42,6	0,052
Gelderland	578	53,9	52,0 - 55,8		53,7	0,003
Overijssel	328	55,4	52,9 - 57,9		57,4	0,027
Straatroof						
Amsterdam	551	56,9	55,2 - 58,6		50,5	0,090
Noord-Holland	172	50,0	46,6 - 53,5		49,7	0,004
Midden-Nederland	197	50,4	47,3 - 53,6		49,4	0,015
Noord-Nederland	97	47,9	43,4 - 52,6		48,8	0,013
Den Haag	227	53,5	50,6 - 56,4		50,1	0,048
Rotterdam	499	47,9	45,9 - 49,9		48,5	0,009
Limburg	88	44,3	39,8 - 49,1		48,3	0,057
Oost-Brabant	72	51,4	46,3 - 56,8		48,5	0,043
Zeeland-West-Brabant	149	50,8	47,2 - 54,6		51,6	0,011
Gelderland	143	44,8	41,3 - 48,6		48,6	0,055
Overijssel	86	40,8	36,5 - 45,5		52,0	0,155
Overval						
Amsterdam	182	41,5	38,3 - 44,9		42,0	0,008
Noord-Holland	166	42,7	39,3 - 46,2		41,1	0,024
Midden-Nederland	164	43,4	39,9 - 47,0		41,5	0,030
Noord-Nederland	124	36,3	32,5 - 40,3		41,2	0,077
Den Haag	194	36,5	33,5 - 39,8		39,3	0,044
Rotterdam	232	41,7	38,9 - 44,7		38,2	0,058
Limburg	97	41,5	37,1 - 46,2		38,8	0,042
Oost-Brabant	105	35,7	31,7 - 40,0		39,5	0,061
Zeeland-West-Brabant	119	32,7	29,4 - 36,4		39,6	0,109
Gelderland	141	48,3	44,8 - 52,0		42,3	0,092
Overijssel	96	43,0	38,3 - 48,0		42,4	0,009

Noot: Het betrouwbaarheidsinterval per rechtbank varieert van 95% tot 97,3%.